

Utgiftsområde 15

Studiestöd

Utgiftsområde 15 – Studiestöd

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagförslag.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	5
2.2	Förslag till lag om upphävande av lagen (2017:527) om studiestartsstöd	7
2.3	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	8
2.4	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	11
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.	14
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring	16
3	Utgiftsområde 15 Studiestöd	19
3.1	Utgiftsområdets omfattning.....	19
3.2	Utgiftsutveckling.....	19
3.3	Mål för utgiftsområdet.....	20
3.4	Kort beskrivning av studiestödet	20
3.5	Kort beskrivning av lånesystemet	22
3.6	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	23
3.7	Resultatredovisning.....	25
3.7.1	Studiestödets rekryterande effekt.....	26
3.7.2	Studiestödets effekt på samhällsekonomin	31
3.8	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	34
3.8.1	Studiestödets rekryterande effekt.....	34
3.8.2	Studiestödets effekt på samhällsekonomin	37
3.8.3	Sammanfattande kommentar över måluppfyllelsen.....	38
3.9	Politikens inriktning	39
3.10	En rätt till studiestöd införs för personer som tvingats lämna Ukraina	39
3.10.1	Ärendet och dess beredning	39
3.10.2	Möjligheterna till studiestöd är begränsade för personer med tillfälligt skydd	40
3.10.3	Nuvarande reglering.....	40
3.10.4	Personer som tvingats lämna Ukraina ska ges rätt till studiehjälp och studiemedel	43
3.10.5	Ytterligare rättsligt stöd för behandling av personuppgifter behövs inte	46
3.10.6	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	48
3.10.7	Konsekvenser.....	48
3.10.8	Författningskommentar.....	51
3.11	Studiestartsstödet avvecklas.....	53
3.11.1	Ärendet och dess beredning	53
3.11.2	Studiestartsstödet går i stor utsträckning till fel målgrupp.....	53
3.11.3	Nuvarande reglering.....	54
3.11.4	Studiestartsstödet ska avvecklas	56
3.11.5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	59
3.11.6	Konsekvenser.....	60
3.11.7	Författningskommentar.....	64
3.12	Budgetförslag.....	65
3.12.1	1:1 Studiehjälp.....	65
3.12.2	1:2 Studiemedel.....	66
3.12.3	1:3 Omställningsstudiestöd	68
3.12.4	1:4 Statens utgifter för räntor på studielån	69
3.12.5	1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	70
3.12.6	1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	71

3.12.7	1:7 Centrala studiestödsnämnden	72
3.12.8	Lån i Riksgäldskontoret	73
3.12.9	1:8 Överklagandenämnden för studiestöd.....	74
Bilaga 1	Bättre möjligheter till studiestöd för personer som tvingats lämna Ukraina	
Bilaga 2	Avveckling av studiestartsstödet	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) (avsnitt 2.1 och 3.10).
2. Riksdagen antar förslaget till lag om upphävande av lagen (2017:527) om studiestartsstöd (avsnitt 2.2 och 3.11).
3. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.3 och 3.11).
4. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) (avsnitt 2.4 och 3.11).
5. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd (avsnitt 2.5 och 3.11).
6. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring (avsnitt 2.6 och 3.11).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2026 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 325 500 000 000 kronor (avsnitt 3.12.8).
8. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2026 inom utgiftsområde 15 Studiestöd enligt tabell 1.1.
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2026 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1 Studiehjälp	4 571 331
1:2 Studiemedel	19 788 041
1:3 Omställningsstudiestöd	7 339 000
1:4 Statens utgifter för räntor på studielån	2 816 050
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	63 150
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	27 000
1:7 Centrala studiestödsnämnden	1 163 526
1:8 Överklagandenämnden för studiestöd	19 496
Summa anslag inom utgiftsområdet	35 787 594

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	4 000	2027
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	4 000	

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att det i studiestödslagen (1999:1395) ska införas två nya paragrafer, 2 kap. 4 b § och 3 kap. 4 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 b §

Studiehjälp får lämnas till studerande som
1. omfattas av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs, och

2. har beviljats

a) uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 21 kap. 2, 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716), eller

b) uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. 6 § utlänningslagen.

Studiehjälp får dock inte lämnas under de första tolv månaderna av uppehållstillståndens sammanlagda giltighetstid.

3 kap.

4 b §

Studiemedel får lämnas till studerande som
1. omfattas av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs, och

2. har beviljats

a) uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 21 kap. 2, 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716), eller

b) uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. 6 § utlänningslagen (2005:716).

Studiemedel får dock inte lämnas under de första tolv månaderna av uppehållstillståndens sammanlagda giltighetstid.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.2 Förslag till lag om upphävande av lagen (2017:527) om studiestartsstöd

Härigenom föreskrivs att lagen (2017:527) om studiestartsstöd ska upphöra att gälla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för studiestartsstöd som avser tid före ikraftträdandet.

2.3 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 19 kap. 15 §, 28 a kap. 6 §, 31 kap. 12 §, 97 kap. 2 och 13 §§ och 98 kap. 9 § och rubriken närmast före 19 kap. 15 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

Studiemedel och studiestartsstöd

Studiemedel¹

15 §²

Till beloppen enligt 11–14 §§ ska läggas studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) och studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd, utom de delar som avser tilläggsbidrag.

Till beloppen enligt 11–14 §§ ska läggas studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395), utom den del som avser tilläggsbidrag.

28 a kap.

6 §³

Sjukpenning i särskilda fall lämnas inte när den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, eller

2. deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd.

Sjukpenning i särskilda fall lämnas inte heller när den försäkrade deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program men är avstängd från rätt till aktivitetsstöd.

1. bedriver studier, för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, eller

31 kap.

12 §⁴

Rehabiliteringspenningen ska minskas med det belopp den försäkrade för samma tid får som

1. föräldrapenningsförmån,

2. sjukpenning,

3. sjukpenning eller livränta vid arbetsskada eller annan skada som avses i 40–44 kap. eller motsvarande ersättning enligt någon annan författning, dock endast till den del ersättningen avser samma inkomstbortfall som rehabiliteringspenningen är avsedd att täcka, eller

4. studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd, omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd eller ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för

4. studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd eller ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF), dock inte till den del studiestödet

¹ Senaste lydelse 2017:528.

² Senaste lydelse 2017:528.

³ Senaste lydelse 2022:858.

⁴ Senaste lydelse 2022:858.

vissa föräldrar (TUFF), dock inte till den eller omställningsstudiestödet är återdel studiestödet eller omställningsstudie- betalningspliktigt. stödet är återbetalningspliktigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även för motsvarande förmån som lämnas till den försäkrade på grundval av utländsk lagstiftning.

97 kap.

2 §⁵

Den försäkrades bidragsgrundande inkomst är summan av

1. överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstskattelagen (1999:1229),
2. överskott i inkomstslaget näringsverksamhet beräknat enligt 4 §,
3. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 5 §,
4. del av egen och barns förmögenhet enligt 6–10 §§,
5. del av barns inkomst av kapital enligt 11 och 12 §§, och
6. vissa andra inkomster enligt 13 §.

Vid beräkning av inkomster som avses i första stycket 6 ska studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) och *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* ingå med 80 procent.

Vid beräkning av inkomster som avses i första stycket 6 ska studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) ingå med 80 procent.

13 §⁶

Med vissa andra inkomster enligt 2 § första stycket 6 avses följande:

1. inkomst som på grund av 3 kap. 9–13 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) eller skatteavtal inte ska tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet, tjänst eller kapital,
2. studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) och *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*, utom *de delar* som avser tilläggsbidrag,
3. skattefria stipendier över 3 000 kronor per månad,
4. skattepliktiga inkomster enligt 5 § lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta, och
5. etableringsersättning för vissa nyanlända invandrare.

Inkomster som avses i första stycket 2 och 3 och som i slutet av ett år betalas ut i förskott som hänförliga till nästföljande år ska beaktas för det senare året.

98 kap.

9 §⁷

Om den försäkrades beslut om slutlig skatt, *beslut om* studiemedel i form av studiebidrag *eller beslut om studiestartsstöd* ändras efter det att slutligt bostadsbidrag bestämts och ändringen innebär att bostadsbidraget skulle ha varit högre eller lägre, ska ett nytt bostadsbidrag bestämmas, om den försäkrade begär det eller om Försäkringskassan självmant tar upp

Om den försäkrades beslut om slutlig skatt *eller* studiemedel i form av studiebidrag ändras efter det att slutligt bostadsbidrag bestämts och ändringen innebär att bostadsbidraget skulle ha varit högre eller lägre, ska ett nytt bostadsbidrag bestämmas, om den försäkrade begär det eller om Försäkringskassan självmant tar upp frågan.

⁵ Senaste lydelse 2018:1628.

⁶ Senaste lydelse 2018:1628.

⁷ Senaste lydelse 2017:528.

frågan.

En fråga om nytt slutligt bostadsbidrag enligt denna paragraf får inte tas upp efter utgången av sjätte året efter det år beslutet om slutlig skatt avser eller sjätte året efter det att studiebidraget lämnades.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet.

2.4 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1999:1395)¹

dels att 3 kap. 25 a § ska upphöra att gälla,

dels att 3 kap. 25 och 26 §§ och 4 kap. 13 § ska ha följande lydelse,

dels att punkt 16 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

25 §²

Studiemedel får inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas

1. studiehjälp enligt 2 kap.,
2. aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program,
3. sjukersättning, aktivitetsersättning eller rehabiliteringsersättning enligt socialförsäkringsbalken,
4. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
 - kortare studier om funktionsnedsättning,
 - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning, och
 - studier inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning,
5. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska,
6. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå, *eller*
7. *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd.*

5. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska, *eller*

6. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer.

Studiemedel får inte lämnas för högskoleutbildning på forskarnivå om den studerande är eller har varit anställd som doktorand.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken utländsk studiefinansiering som ska omfattas av detta stycke.

Regeringen får meddela föreskrifter om avvikelser från första stycket.

26 §³

En studerande som tidigare har fått studiestöd enligt denna lag eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd kan beviljas studiemedel bara om den studerande har

1. betalat fastställt årsbelopp enligt 4 kap. 7 §, som ska betalas före det kalenderår som de nya studiemedlen avser, och

¹ Senaste lydelse av 3 kap. 25 a § 2017:530.

² Senaste lydelse 2023:351.

³ Senaste lydelse 2022:861.

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt studiestöd enligt 5 kap., återkrävt *studiestartsstöd* enligt 34 § lagen (2017:527) om *studiestartsstöd* eller återkrävt omställningsstudiestöd enligt 40 eller 41 § lagen om omställningsstudiestöd att högst ett kalenderhalvårs återkrävt studiestöd, *studiestartsstöd* eller omställningsstudiestöd återstår att betala.

Om det finns synnerliga skäl, får studiemedel beviljas trots bestämmelsen i första stycket.

4 kap.

13 §⁴

Årsbeloppet får sättas ned

1. om låntagaren tar emot studiehjälp, studiemedel, eller *studiestartsstöd*, eller studiemedel,
2. om låntagaren fullgör en längre grundutbildning än 60 dagar enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspåbudsplikt eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer, eller
3. om det i något annat fall finns synnerliga skäl.

16. Utöver det som anges i 8 kap. 6 § första stycket 1 *studiestödslagen* (1973:349), i lydelsen efter den 31 december 1988, får årsbeloppet sättas ned också om den återbetalningsskyldige tar emot *studiestartsstöd*. Utöver det som anges i punkt 2 e i övergångsbestämmelserna till lagen (1988:877) om ändring i *studiestödslagen* (1973:349) får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att preliminär och slutlig avgift får sättas ned också om den återbetalningsskyldige tar emot *studiestartsstöd*.

16.⁵

I stället för vad som anges i 8 kap. 6 § första stycket 2 *studiestödslagen* (1973:349), i lydelsen efter den 31 december 1988, får årsbeloppet sättas ned preliminärt om låntagarens inkomst under betalningsåret kan beräknas bli väsentligt lägre än den inkomst efter vilken årsbeloppet har beräknats. Om årsbeloppet har beräknats till en tjugondel av låneskulden eller lägst femton procent av prisbasbeloppet enligt punkt 14, får årsbeloppet sättas ned preliminärt till fyra procent av låntagarens beräknade inkomst under betalningsåret. Nedsättningen gäller i avvaktan på att underlaget för att ta ut skatt eller avgift för betalningsåret fastställs. Det preliminära årsbeloppet ska grunda sig på den uppgift om beräknad inkomst som låntagaren lämnar i ansökan om nedsättning.

Efter det att underlaget för att ta ut skatt eller avgift för betalningsåret har fastställts ska ett slutligt årsbelopp fastställas. Beloppet ska motsvara fyra procent av låntagarens sammanlagda överskott av inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital. Det slutliga årsbeloppet kan dock högst bestämmas till det belopp som fastställts enligt punkt 14. Som fastställt underlag gäller beslut om slutlig skatt i första instans.

Om det preliminära årsbeloppet är lägre än det slutliga årsbeloppet, ska mellanskillnaden betalas i efterhand som ett resterande slutligt årsbelopp. Regeringen meddelar föreskrifter om att låntagaren dessutom ska betala en tilläggsavgift.

⁴ Senaste lydelse 2017:530.

⁵ Senaste lydelse 2017:530.

Om det preliminära årsbeloppet är högre än det slutliga årsbeloppet, ska det över-
skjutande beloppet inte betalas ut till låntagaren utan i stället räknas av från lånet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet.
3. Den upphävda paragrafen gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd

Härigenom föreskrivs att 9, 19, 20 och 30 §§ lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

En studerande som tidigare har fått omställningsstudiestöd enligt denna lag, studiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* kan bara beviljas omställningsstudiestöd om den studerande har

En studerande som tidigare har fått omställningsstudiestöd enligt denna lag, studiestöd enligt studiestödslagen (1973:349) *eller* studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) kan bara beviljas omställningsstudiestöd om den studerande har

1. betalat fastställt årsbelopp och preliminär, slutlig eller kvarstående avgift som ska betalas före det kalenderår som det nya omställningsstudiestödet avser, och

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt omställningsstudiestöd, återkrävt studiemedel, återkrävd studiehjälp *eller återkrävt studiestartsstöd* att högst ett kalenderhalvårs återkrävt stöd återstår att betala.

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt omställningsstudiestöd, återkrävt studiemedel *eller* återkrävd studiehjälp att högst ett kalenderhalvårs återkrävt stöd återstår att betala.

Trots första stycket får omställningsstudiestöd beviljas om det finns synnerliga skäl för det.

19 §

Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som bedriver sina studier i normal takt.

Omställningsstudiestöd får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina studier i normal takt, om det är fråga om sådana studieresultat från perioder med omställningsstudiestöd, studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* som är äldre än tio år eller det finns särskilda skäl för det.

Omställningsstudiestöd får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina studier i normal takt, om det är fråga om sådana studieresultat från perioder med omställningsstudiestöd *eller* studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) som är äldre än tio år eller det finns särskilda skäl för det.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vad som ska anses vara studier i normal takt.

20 §

Omställningsstudiestöd får lämnas utan prövning av tidigare studieresultat om sökanden inte tidigare har fått omställningsstudiestöd, studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*.

Omställningsstudiestöd får lämnas utan prövning av tidigare studieresultat om sökanden inte tidigare har fått omställningsstudiestöd *eller* studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395).

I andra fall ska sökandens tidigare studieresultat prövas.

30 §

Omställningsstudiestöd får inte lämnas eller tas emot för en vecka för vilken det samtidigt lämnas

1. studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395), eller

2. *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Omställningsstudiestöd får inte lämnas eller tas emot för en vecka för vilken det samtidigt lämnas studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395).

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 13–15 §§ lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2024:506

Föreslagen lydelse

2 kap.

13 §

En sökande kan få arbetslöshetsersättning för högst 20 veckor inom samma ersättningsperiod samtidigt som sökanden deltar i en utbildning om högst 50 procent av heltid, om

1. det tidigare arbetet inte har upphört på grund av utbildningen,
2. utbildningen inte finansieras eller har finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller studiestödslagen (1999:1395), och
2. utbildningen inte finansieras eller har finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), och

3. utbildningen inte finansieras med omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.

Kravet i första stycket 2 gäller inte om utbildningen har bedrivits under minst 15 veckor vid sidan av ett arbete inom den ramtid som följer av 3 kap. 11–14 §§.

14 §

En sökande kan få arbetslöshetsersättning för högst 20 veckor inom samma ersättningsperiod samtidigt som sökanden fortsätter att delta i en utbildning om mer än 50 procent upp till heltid, om

1. det tidigare arbetet inte har upphört på grund av utbildningen,
2. utbildningen inte finansieras eller har finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), studiestödslagen (1999:1395), studiestödslagen (1999:1395), studiestödslagen (1999:1395) eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd,
2. utbildningen inte finansieras eller har finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd,

3. utbildningen har bedrivits under minst 15 veckor vid sidan av ett heltidsarbete inom den ramtid som följer av 3 kap. 11–14 §§, och

4. utbildningens omfattning inte utökas under arbetslösheten.

15 §

En sökande kan få arbetslöshetsersättning för högst 15 ersättningsdagar inom samma ersättningsperiod samtidigt som sökanden deltar i en kortare utbildning eller annan kortare aktivitet som syftar till att

1. ge en orientering om olika yrken och utbildningsvägar, eller
2. underlätta omställning från ett arbete till ett annat.

Utbildningen eller aktiviteten får inte finansieras eller ha finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), studiestödslagen (1999:1395), studiestödslagen (1999:1395) eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd. Utbildningen eller aktiviteten får inte finansieras eller ha finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet.

3 Utgiftsområde 15 Studiestöd

3.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområdet omfattar utgifter för ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), och ärende-
hantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	Utfall 2024	Budget 2025 ¹	Prognos 2025	Förslag 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028
1:1 Studiehjälp	4 352	4 544	4 484	4 571	4 621	4 624
1:2 Studiemedel	19 550	20 627	20 014	19 788	19 724	20 106
1:3 Omställningsstudiestöd	1 338	4 877	2 447	7 339	7 751	8 131
1:4 Statens utgifter för räntor på studielån	1 282	2 320	2 275	2 816	2 884	2 865
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	55	63	57	63	63	63
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	26	27	27	27	27	27
1:7 Centrala studiestödsnämnden	1 159	1 205	1 200	1 164	1 175	1 187
1:8 Överklagandenämnden för studiestöd	19	19	20	19	20	20
Äldreanslag						
2025 1:7 Studiestartsstöd	258	300	242			
Totalt för utgiftsområde 15 Studiestöd	28 039	33 982	30 766	35 788	36 265	37 023

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 3.2 Förändringar av utgiftsramen 2026–2028 för utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	33 793	33 793	33 793
Pris- och löneomräkning ²	24	43	68
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	1 622	1 657	1 681
<i>varav BP26³</i>	<i>-81</i>	<i>-58</i>	<i>25</i>
Makroekonomisk utveckling	665	1 012	1 596
Volym	-487	-513	-392
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt	170	273	277
Ny utgiftsram	35 788	36 265	37 023

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2025. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2027–2028 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

**Tabell 3.3 Utgiftsram 2026 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 15
Studiestöd**

Miljoner kronor

	2026
Transfereringar ¹	31 760
Verksamhetsutgifter ²	4 028
Investeringar ³	0
Summa utgiftsram	35 788

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2024 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten får någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Mål för utgiftsområdet

Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Målen för utgiftsområdet är att studiestödet ska verka rekryterande för kvinnor och män oavsett bakgrund och bidra till ett högt deltagande i utbildning. Studiestödet ska även ha en god effekt på samhällsekonomin över tid.

Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001, se propositionen Ett reformerat studiestödssystem (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96), förtydligades i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:UbU2, rskr. 2015/2016:58) och moderniserades i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1, 2023/24:UbU2, rskr. 2023/24:96).

3.4 Kort beskrivning av studiestödet

Studiehjälp

Studiehjälp består i huvudsak av studiebidrag som lämnas till heltidsstuderande i gymnasieskolan, extra tillägg som kan lämnas till studerande från inkomstsvaga hushåll och inackorderingstillägg som kan lämnas till vissa studerande på fristående skolor som måste bo inackorderade på skolorten. Studiebidrag lämnas med 1 250 kronor per månad under tio månader per år. Storleken på det extra tillägget är beroende av elevens och föräldrarnas sammanlagda inkomster och förmögenhet. Inackorderingstillägget lämnas med ett belopp som är beroende av avståndet mellan föräldrahemmet och skolan.

Bidrag till vissa elever med funktionsnedsättning i gymnasieskolan

Bidrag till vissa elever med funktionsnedsättning i gymnasieskolan (Rg-bidrag) lämnas för kostnader för mat, boende och hemresor vid viss gymnasie-utbildning för döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt till svårt rörelsehindrade elever i särskilt anpassad utbildning. Inom Rg-bidraget finns ett tilläggsbidrag som kan lämnas till elever som förutom Rg-bidrag får aktivitetsersättning och som därför inte har rätt till studiemedel.

Lärlingsersättning

Elever i gymnasial lärlingsutbildning kan få en kostnadsersättning, s.k. lärlingsersättning. Lärlingsersättning lämnas med 1 500 kronor per månad.

Studiemedel

Studerande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel. Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Totalbeloppet (bidrag och lån) per studiemånad uppgår till 14 625 kronor för heltidsstudier 2025. Det finns två nivåer på bidraget, en generell och en högre nivå. Den generella bidragsnivån utgör 30,3 procent av totalbeloppet medan den högre nivån utgör 67,1 procent. Studiemedel med den högre bidragsnivån kan lämnas för studier på grundläggande och gymnasial nivå till vuxna studerande som saknar sådan utbildning, men även under vissa förutsättningar till studerande under 25 år. Studiebidraget är skattefritt och pensionsgrundande. I vissa fall kan den studerande även få tilläggsbidrag, tillägglån och merkostnadslån. Tilläggsbidraget lämnas till studerande med barn och utgör ett differentierat kompletterande stöd vars storlek beror på antalet barn. Tillägglån kan lämnas till studerande som är över 25 år som har haft en viss arbetsinkomst före studiestarten. Lån kan även lämnas för vissa merkostnader som den studerande har i samband med sina studier.

Studiestartsstöd

Studiestartsstödet består av bidrag utan inslag av lån och utgör ett komplement till studiemedelssystemet. Studerande med barn kan få ett tilläggsbidrag. Studiestartsstöd får lämnas med 12 103 kronor per studiemånad för heltidsstudier 2025 till den som har kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande och gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Stödet får under vissa förutsättningar lämnas till den som är arbetssökande fr.o.m. det kalenderår den studerande fyller 25 år. I denna proposition lämnas förslag om att studiestartsstödet ska avvecklas den 1 januari 2026.

Omställningsstudiestöd

Sedan den 30 juni 2022 finns ett omställningsstudiestöd. Syftet med det nya omställningsstudiestödet är att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som stärker deras framtida ställning på arbetsmarknaden. Omställningsstudiestödet, som består av bidrag och lån, innebär att de allra flesta kan studera med minst 80 procent av lönen i upp till ett år.

Återbetalning av studielån

Det finns för närvarande fyra återbetalningssystem. I varje system finns det särskilda återbetalnings- och trygghetsregler som under vissa förutsättningar kan ge möjlighet till bl.a. nedsättning av årsbeloppet och avskrivning av studielån.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Föräldrar till barn som använder teckenspråk, och vissa personer som likställs med föräldrar, kan få ersättning när de deltar i utbildning i teckenspråk, s.k. TUFF-ersättning.

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Högskolestuderande som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning kan få låna tillgänglighetsanpassad studielitteratur genom Myndigheten för tillgängliga medier.

Utländska medborgare

En studerande som inte är svensk medborgare kan under vissa förutsättningar få studiestöd för studier i Sverige. Det gäller utländska medborgare med permanent

uppehållstillstånd i Sverige och utländska medborgare med uppehållsrätt som bedöms ha en varaktig anknytning till Sverige. Det gäller också i vissa fall utländska medborgare som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Vidare ska vissa utländska medborgare i studiestödshänseende jämföras med svenska medborgare. Det rör sig främst om migrerande arbetstagare och egenföretagare som är medborgare i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz och deras familjemedlemmar samt personer med permanent uppehållsrätt i Sverige. När det gäller rätt till studiehjälp jämföras vissa familjemedlemmar till gästforskare med svenska medborgare.

3.5 Kort beskrivning av lånesystemet

Det finns fyra system

Det finns för närvarande fyra lånesystem. De fyra återbetalningssystemen avser återbetalningspliktiga studiemedel tagna före 1989, studielån tagna under perioden 1 januari 1989–30 juni 2001, studielån tagna under perioden 1 juli 2001–31 december 2021 och studielån tagna efter den 31 december 2021. Lån som har tagits för studier som påbörjats efter den 30 juni 2001 är s.k. annuitetslån.

Det totala antalet låntagare i återbetalningssystemen uppgick den 31 december 2024 till 1,79 miljoner. Låntagarnas skuld består av lån och kapitaliserade räntor samt administrativa avgifter. Låntagarnas totala skuld uppgick vid utgången av 2024 till 290 miljarder kronor.

Den 1 januari 2025 var den genomsnittliga skulden för de låntagare som blev återbetalningsskyldiga 2024 ca 221 600 kronor. Den genomsnittliga skulden var 226 400 kronor för kvinnor och 214 700 kronor för män.

Historiskt sett har män haft högre studieskulder än kvinnor, men sedan 2008 har kvinnor högre skulder på sina annuitetslån. Denna förändring beror troligtvis på att kvinnor i genomsnitt har studiemedel under en något längre tid än män.

Lån i Riksgäldskontoret

CSN finansierar sedan 1989 studielånen genom upplåning i Riksgäldskontoret. Sedan den 1 januari 2014 gäller budgetlagens (2011:203) bestämmelser om statlig utlåning som finansieras med lån i Riksgäldskontoret för all nytulning av studielån.

Sedan den 1 januari 2023 gäller en ny modell för beräkning av räntan på studielån. Modellen innebär att räntan bestäms utifrån statens upplåningskostnad för studielånen med ett påslag som över tid motsvarar de beräknade framtida kreditförlusterna på studielån finansierade genom upplåning i Riksgäldskontoret och kreditförluster på återkrav hänförliga till sådana lån inklusive nytulning.

CSN disponerar mottagna räntor från låntagarna för att finansiera räntan på studielånen i Riksgäldskontoret. Låntagarna betalar en nedsatt ränta på sina studielån och annuitetslån till CSN motsvarande 70 procent av upplåningskostnaden för studielånen samt det påslag som motsvarar framtida kreditförluster. Den 30-procentiga nedsättningen av räntan finansieras genom medel på anslag. Låntagarnas ränta för 2025 är 1,981 procent.

Amorteringar från låntagarna som motsvarar upplånade medel minskar CSN:s låneskuld i Riksgäldskontoret. De räntor som påförs låntagarna och som är obetalda vid årsskiftet kapitaliseras och ökar den enskildes skuld. Den del av den enskildes skuld

som utgörs av kapitaliserade räntor lånas upp i Riksgäldskontoret. Samtliga amorteringar av kapitaliserade räntor från låntagare minskar låneskulden i Riksgäldskontoret.

3.6 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Målen för utgiftsområdet har förtydligats genom att de tidigare rekryterande och utjämnande målen har slagits ihop till ett nytt mål som innebär att studiestödet ska verka rekryterande för kvinnor och män oavsett bakgrund och bidra till ett högt deltagande i utbildning. Fortsatt gäller att studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken och studiestödet även ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tid. De nya målen gäller sedan den 1 januari 2024 (prop. 2023/24:1, bet. 2023/24:UbU2, rskr. 2023/24:96).

Indikatorerna har i årets redovisning reviderats så att de svarar mot de nya målen. Under avsnitten som presenterar indikatorerna redovisas vilka förändringar som har gjorts. Ambitionen är att redovisa indikatorerna i så långa tidsserier som möjligt och i de flesta fall är också tidsserierna ett år längre jämfört med förra årets resultatredovisning. Statistik över de indikatorer som redovisas kommer primärt från CSN:s databas med officiell statistik inom studiestödsområdet. Tidsseriernas början utgår därför i många fall från det startår som finns tillgängligt i databasen.

Indikatorer som används för att mäta den rekryterande effekten

Indikatorerna som används för att mäta den rekryterande effekten utifrån det nya målet är i huvudsak desamma som användes för att mäta det tidigare rekryterande målet och det utjämnande målet.

Eftersom studiestartsstödet föreslås avvecklas har indikatorn tagits bort. En ny indikator gällande omställningsstudiestödet har även införts. Omställningsstudiestödet är ett förmånligt studiestöd som sannolikt kommer att öka studiestödets rekryterande effekt, åtminstone bland de förvärvsarbetande som ingår i målgruppen.

Studiestödet ska bidra till ett högt deltagande i utbildning. Följande indikatorer används därför för att mäta den rekryterande effekten:

- Andel vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer, även fördelat efter kön.
- Andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande på eftergymnasial nivå, även fördelat efter kön.
- Andel studerande utomlands med studiemedel på gymnasial och eftergymnasial nivå av samtliga studerande med studiemedel på dessa nivåer, även fördelat efter kön.
- Antal med omställningsstudiestöd på gymnasial och eftergymnasial nivå, fördelat efter kön.

Den studerandes ekonomi under studietiden kan vara avgörande för om en person rekryteras till studier. Ett studiestödssystem som uppfattas som omfattande och rättvist har en rekryterande effekt för individerna. Effekten beror dels på behovet av stöd, dels på om stödet är tillräckligt för att möjliggöra studier. Följande indikatorer används för att mäta detta.

- Studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex.
- Antal studerande som tog studielån i förhållande till antal studerande med studiebidrag (s.k. lånebenägenhet) på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå, även fördelat efter kön.

- Andel studerande med tilläggs lån av det totala antalet studerande med studiemedel på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå.

Inackorderingstillägget syftar till att undanröja geografiska hinder för gymnasieutbildning och till att minska de merkostnader som uppstår för familjer där barnen måste inackorderas på skolorten för att genomgå sin utbildning. Det extra tillägget syftar till att förbättra möjligheterna för ungdomar från inkomstsvaga hushåll att kunna bedriva studier. De båda stöden hjälper därför till att rekrytera dessa grupper till studier. Indikatorn som används är:

- Andel studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg.

Den högre bidragsnivån riktar sig till vissa grupper med stort utbildningsbehov. Stödet är tänkt att ha en rekryterande effekt för dessa grupper. Indikatorn som används är:

- Andel studerande med den högre bidragsnivån av det totala antalet studerande med studiemedel på grundläggande och gymnasial nivå.

Tilläggsbidraget syftar till att underlätta för föräldrar att studera samt till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer. Stödet är tänkt att ha en rekryterande effekt för studerande föräldrar. Indikatorn som används är:

- Andelen studerande med tilläggsbidrag på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå av det totala antalet studerande med studiemedel på dessa nivåer.

Indikatorer som används för att mäta den goda effekten på samhällsekonomin

En ny modell för beräkning av räntan på studielån infördes den 1 januari 2023. Förändringen innebär bl.a. att låntagarnas ränta ska täcka samtliga framtida kreditförluster. Med utgångspunkt i förändringen av modellen har en utvärdering gjorts av samtliga indikatorer som används för att mäta den goda effekten på samhällsekonomin. Utvärderingen har resulterat i att alla tidigare indikatorer fortfarande är relevanta för att mäta den goda effekten på samhällsekonomin och kommer att användas.

En ny indikator har införts. Den nya indikatorn avser att mäta vilken betalningsförmåga låntagarna har genom att titta på proportionen mellan låntagarnas skulder och inkomster. En mätning av betalningsförmågan kan ge en bild av låntagarnas möjligheter att betala tillbaka lånen. Om låntagarnas skuldsättning ökar mer än inkomsterna skulle det kunna indikera en sämre betalningsförmåga och därmed en större risk för en negativ påverkan på återbetalningen av lånen.

För att mäta effekten på samhällsekonomin har indikatorerna sin utgångspunkt i att studiestödssystemet ska säkerställa att lån ska återbetalas i sin helhet. Utgångspunkten tar sikte på att systemet ska vara hållbart dels ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, dels ur den enskildes perspektiv. Följande indikatorer används för att mäta studiestödets effekt på samhällsekonomin:

- Andel reserveringar för låneförluster av den totala studieskulden.
- Andel inbetalt årsbelopp för samtliga låntagare, fördelat efter bosättning.
- Andel av låntagarna som har beviljats nedsättning av årsbeloppet vid årets slut av samtliga återbetalningsskyldiga låntagare och totalt värde på nedsättningen.
- Antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl och totalt avskrivet belopp.
- Total fordran på återbetalare bosatta utomlands, varav andel reserveringar för låneförluster.

- Nya återbetalares skuld vid återbetalningens början i förhållande till deras inkomst året efter att de blev återbetalningsskyldiga.

3.7 Resultatredovisning

I avsnittet redovisas resultatet av statens insatser inom studiestödsverksamheten. Resultaten redovisas uppdelat på målen för studiestödet och presenteras genomgående efter kön. Ett viktigt underlag för resultatredovisningen är Centrala studiestödsnämndens rapport Studiestödet 2024 – en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter (CSN, rapport 2025:2).

Tabell 3.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp
Miljoner kronor

Miljoner kronor

	2022			2023			2024				
	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Utb. bidrag	Utb. lån
Studiehjälp	446 199	49	51	449 281	49	51	455 315	49	51	4 212	
varav											
– utland	1 099	64	36	1 085	62	38	1 457	57	43	15	
Studiestartsstöd	6 074	73	27	4 705	75	25	4 227	73	27	240	
Studiemedel	550 518			517 947			529 744			15 267	27 982
varav											
– grundläggande nivå	27 629	70	30	23 982	75	25	23 558	76	24	591	
– gymnasial nivå	131 598	61	39	116 099	62	38	118 193	62	38	3 032	
– eftergymnasial nivå	400 083	60	40	384 858	60	40	397 026	60	40	11 089	
– utlandsstudier	25 173	59	41	25 038	59	41	24 625	58	42	554	
Omställningsstudiestöd				5 191	62	38	12 427	64	36	1 076	157
Bidrag till vissa med funktionsnedsättning i gymnasieskolan	289	44	56	280	46	54	273	44	56	41	
Lärningssersättning	21 600	39	61	22 309	40	60	23 638	41	59	139	
Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	121	55	45	135	54	46	124	60	40	0,55	
Tillgänglighetsanpassad studielitteratur, antal lån¹	435 400	78	22	490 495	79	21	435 498	78	22		
Totalt antal studiestödstagare	1 018 272			999 848			1 025 748				

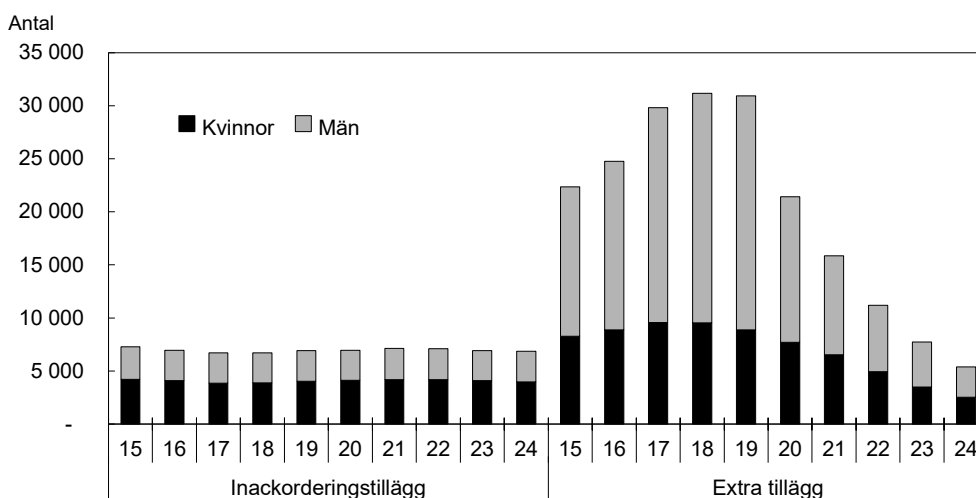
¹ Medräknas inte i det totala antalet studiestödstagare.

Källor: Centrala studiestödsnämnden, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Myndigheten för tillgängliga medier.

3.7.1 Studiestödets rekryterande effekt

Unga studerande på gymnasial nivå

Diagram 3.1 Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg



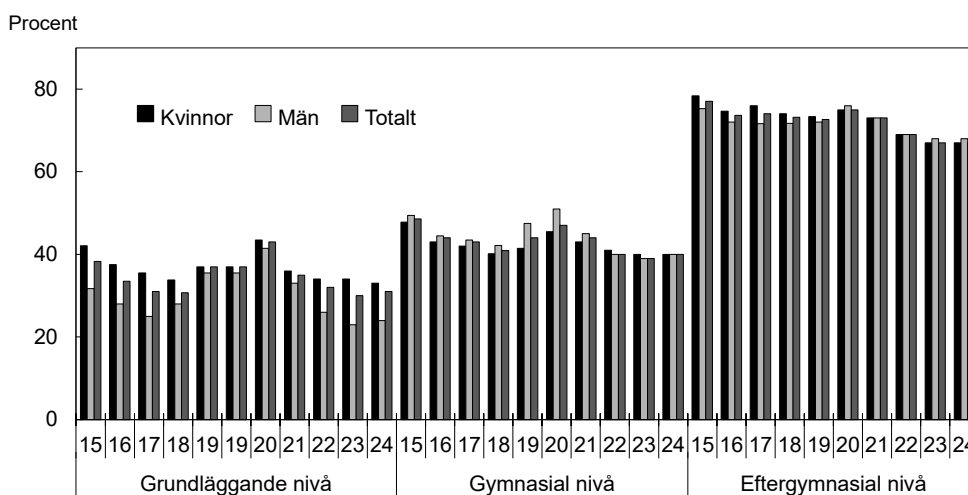
Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Antalet studerande med inackorderingstillägg uppgick till 6 900 under 2024, vilket är oförändrat jämfört med 2023, se diagram 3.1. Kvinnor är överrepresenterade när det gäller att studera på en annan ort än hemorten. Knappt 2 procent av de totalt 454 000 studerande med studiehjälp fick inackorderingstillägg under 2024 och denna andel är oförändrad jämförd med föregående år.

Under 2024 lämnades extra tillägg till 5 400 studerande, en minskning med 30 procent jämfört med föregående år. Andelen kvinnor som får extra tillägg var 47 procent och andelen män 53 procent. Andelen som fick extra tillägg i förhållande till det totala antalet som fick studiehjälp ligger på drygt 1 procent 2024. Andelen har minskat något sedan 2023.

Vuxna studerande på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå

Diagram 3.2 Andel vuxna studerande med studiemedel på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå av det totala antalet studerande



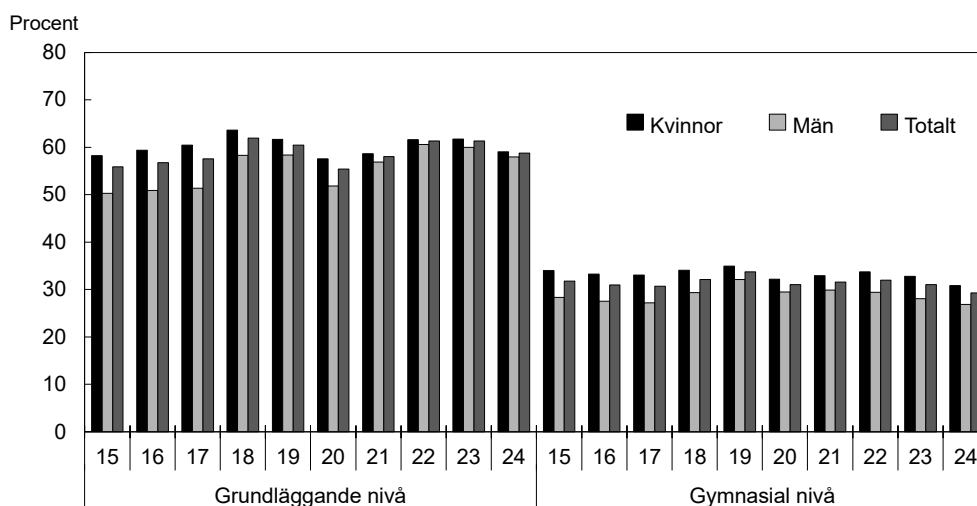
Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Under 2024 fick ca 23 600 studerande studiemedel för studier på grundläggande nivå, vilket är ca 31 procent av det totala antalet studerande på den nivån. Andelen ökade med 1 procentenhet jämfört med 2023. Andelen utrikes födda med studiemedel av det totala antalet studerande var 31 procent och inrikes födda 28 procent. Andelen kvinnor med studiemedel av det totala antalet studerande på grundläggande nivå var 33 procent och motsvarande andel för män var 24 procent.

Antalet personer med studiemedel för studier på gymnasial nivå uppgick 2024 till ca 118 200, vilket är ca 40 procent av det totala antalet studerande på den nivån, se diagram 2.1. Andelen ökade med 1 procentenhet jämfört med 2023. Andelen utrikes födda med studiemedel av det totala antalet studerande var 40 procent och inrikes födda 40 procent. Andelen kvinnor med studiemedel av det totala antalet studerande på gymnasial nivå var 40 procent och motsvarande andel för män var även det 40 procent.

Under 2024 studerade ca 397 000 personer på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, vilket motsvarar ca 67 procent av det totala antalet studerande på den nivån. Andelen är oförändrad jämfört med 2023. Andelen utrikes födda med studiemedel av det totala antalet studerande var 61 procent och inrikes födda 69 procent. Andelen kvinnor med studiemedel av det totala antalet studerande på eftergymnasial nivå var 67 procent och motsvarande andel för män var 68 procent.

Diagram 3.3 Andel studerande med den högre bidragsnivån på grundläggande och gymnasial nivå

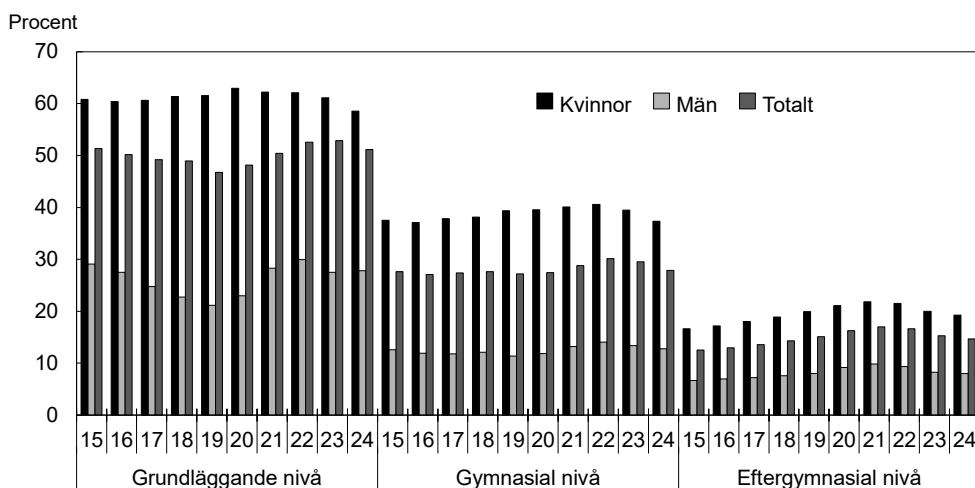


Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Den högre bidragsnivån inom studiemedlen riktar sig primärt till personer med stora utbildningsbehov. Det högre bidraget kan även lämnas till vissa ungdomar i åldern 20–24 år för studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller folkhögskola. Under 2024 fick 44 200 personer studiemedel med det högre bidraget. Jämfört med föregående år är det en minskning med 5 procent. Antalet studerande med det högre bidraget var högre bland kvinnor än bland män och utgjorde 66 procent av gruppen.

Under 2024 fick 59 procent studiemedel med den högre bidragsnivån på grundskolenivå, vilket är en minskning med ca 2 procentenheter jämfört med 2023, se diagram 3.3. Andelen kvinnor var ca 59 procent och andelen män ca 58 procent.

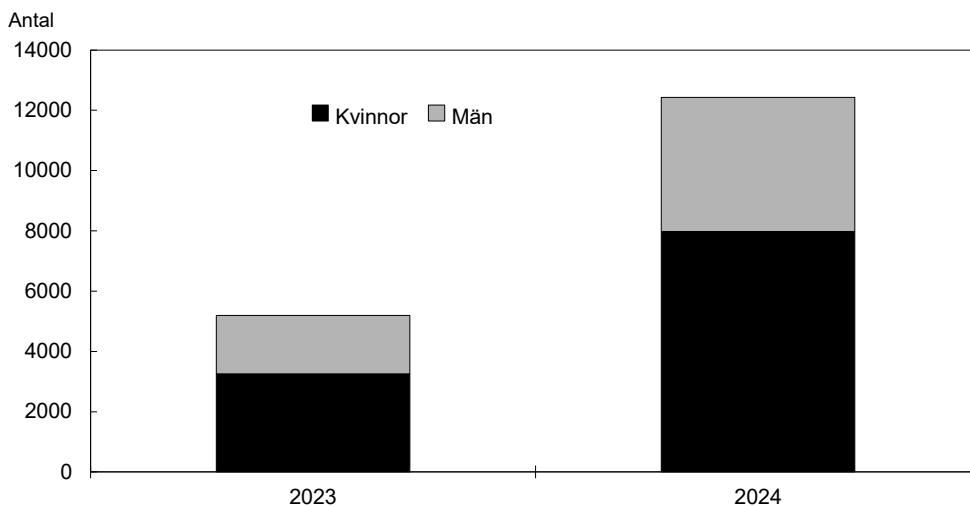
Under 2024 fick 29 procent studiemedel med den högre bidragsnivån på gymnasienivå, vilket är en minskning med 2 procentenheter jämfört med föregående år. Andelen kvinnor var ca 31 procent och andelen män ca 27 procent.

Diagram 3.4 Andel studerande med tilläggsbidrag på olika utbildningsnivåer

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Under 2024 fick ca 97 900 studerande med studiemedel tilläggsbidrag för barn, vilket är en minskning med knappt 3 procent jämfört med 2023.

Andelen studerande med tilläggsbidrag av samtliga studerande med studiemedel var drygt 18 procent, vilket är en minskning med 1 procentenhet jämfört med 2023. Som framgår av diagram 3.4 var 80 procent kvinnor och 20 procent män. Av dem som studerade på grundläggande nivå under 2024 hade 51 procent tilläggsbidrag. Motsvarande andelar på gymnasial nivå och eftergymnasial nivå var 28 respektive 15 procent.

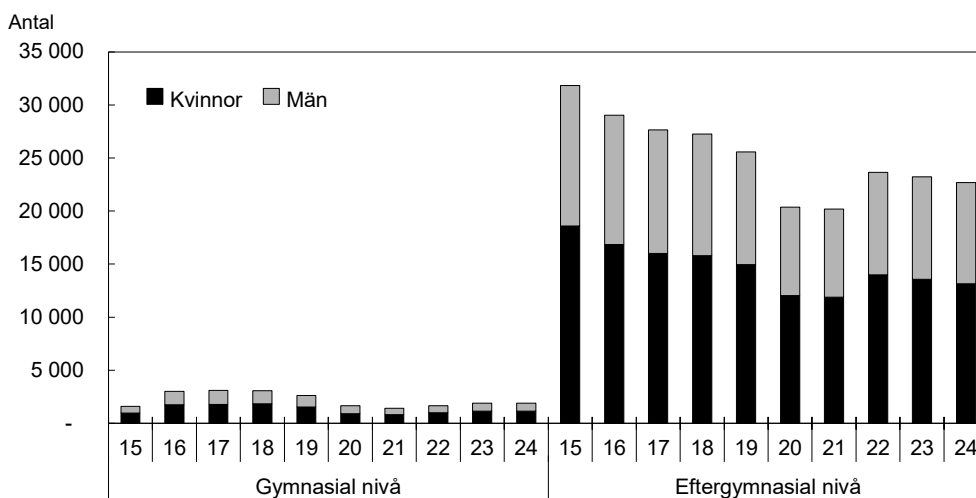
Diagram 3.5 Antal med studerande med omställningsstudiestöd

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Sedan den 1 januari 2023 beviljas det nya studiestödet omställningsstudiestöd. Under 2024 fick ca 12 400 studerande omställningsstudiestöd vilket är mer än dubbelt så många som föregående år. Andelen kvinnor var 64 procent och andelen män 36 procent.

Studerande med studiemedel för studier utomlands

Diagram 3.6 Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier på olika utbildningsnivåer



Källa: Centrala studiestödsnämnden.

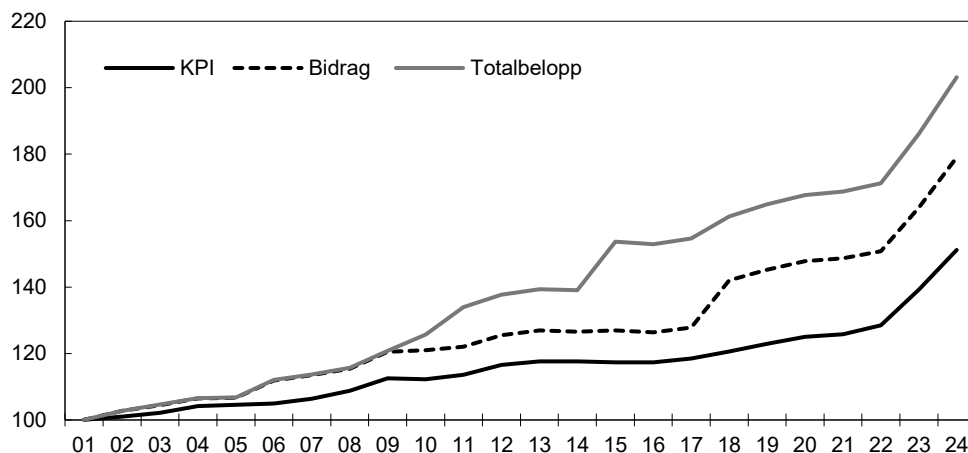
Totalt uppgick antalet utlandsstuderande med studiemedel till ca 25 900 under 2024, vilket är i princip oförändrat jämfört med 2023. Av diagram 3.6 framgår att både antalet män och kvinnor var oförändrat sedan föregående år. Könsfördelningen bland de utlandsstuderande var därmed oförändrad jämfört med 2023. Andelen kvinnor var 59 procent medan andelen män var 41 procent.

Antalet utlandsstuderande på gymnasial nivå med studiemedel uppgick 2024 till ca 2 000, vilket är en ökning med 8 procent jämfört med året innan. Antalet motsvarar ca 1,6 procent av samtliga studerande med studiemedel på gymnasial nivå, vilket är oförändrat jämfört med året innan. Av de utlandsstuderande på gymnasial nivå var 65 procent kvinnor och 35 procent män.

Antalet utlandsstuderande på eftergymnasial nivå med studiemedel uppgick 2024 till 23 900, vilket är i princip oförändrat jämfört med 2023. Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå var 60 procent kvinnor och 40 procent män. Knappt 6 procent av samtliga studerande med studiemedel för eftergymnasiala studier studerade utomlands under 2023, vilket är en mindre minskning jämfört med året innan.

Studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex (KPI)

Diagram 3.7 Jämförelse mellan utveckling av studiemedelsbeloppen och KPI



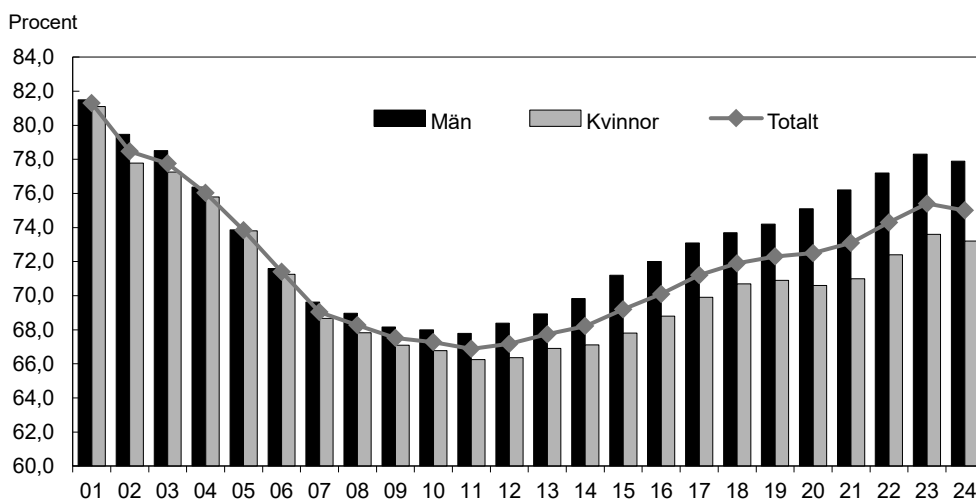
Källa: Centrala studiestödsnämnden och Statistiska centralbyrån.

Studiemedlen är knutna till prisbasbeloppet, som beräknas med utgångspunkt i konsumentprisindex (KPI). Det innebär att studiemedelsbeloppet, med viss fördröjning, följer prisutvecklingen i samhället. En jämförelse med KPI visar att studiemedlens allmänna köpkraft har följt kostnadsutvecklingen väl under senare år, se diagram 2.3. Under 2024 fortsatte studiemedlens köpkraft att öka.

Studerande med studielån respektive tillägglån på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå

Av totalt ca 529 700 studiemedelstagare var det 397 500 som utöver studiebidrag sökte och beviljades studielån, s.k. lånebenägenhet. Andelen som valde att ta studielån minskade jämfört med 2023.

Diagram 3.8 Studerandes lånebenägenhet fördelat på kön



Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer var 75,0 procent under 2024, vilket är en minskning med 0,4 procentenheter jämfört med 2023. Även om minskningen är marginell är första gången sedan 2011 som lånebenägenheten minskar. Av diagram 3.8

framgår att män oftare tar studielån jämfört med kvinnor. Under 2024 tog 77,9 procent av männen lån jämfört med 73,2 procent av kvinnorna.

Lånebenägenheten vid studier på grundläggande nivå var 39 procent under 2024, vilket är en ökning jämfört med föregående år. Lånebenägenheten vid studier på gymnasial nivå minskade något jämfört med föregående år och uppgick till 54,7 procent. Lånebenägenheten bland de som studerar på eftergymnasial nivå minskade också jämfört med 2023 och uppgick till 81,4 procent under 2024.

Tabell 3.5 Studerandes lånebenägenhet på olika utbildningsnivåer i Sverige

Andel av samtliga låntagare, procent

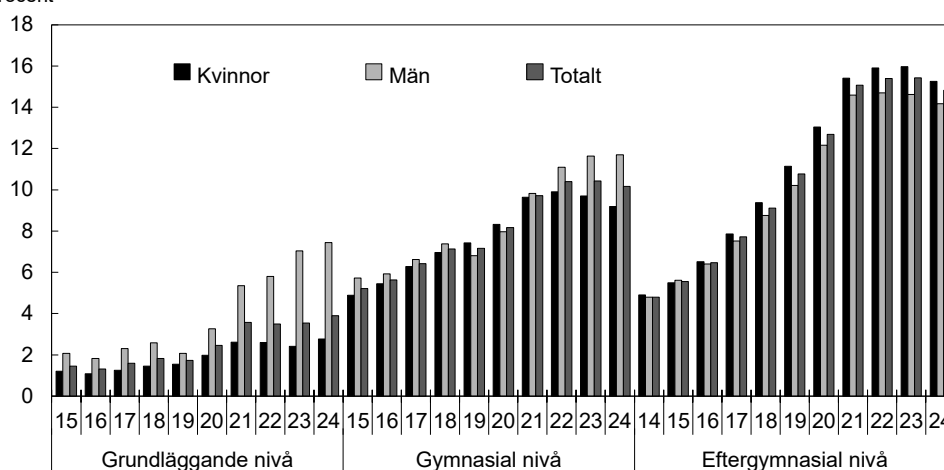
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Grundläggande nivå									
Kvinnor	30,2	29,9	29,2	29,3	32,2	33,9	34,6	34,6	35,3
Män	45,6	45,2	42,8	48,7	54,5	51,3	46,6	48,7	50,5
Gymnasial nivå									
Kvinnor	51,3	50,0	49,9	50,4	51,0	51,7	52,4	52,2	52,0
Män	54,5	53,9	53,9	57,3	61,5	62,1	60,6	58,9	59,0
Eftergymnasial nivå									
Kvinnor	75,7	76,6	77,9	79,2	78,6	78,7	79,9	81,1	80,2
Män	77,6	78,4	79,8	81,0	80,9	81,8	82,8	83,4	83,0

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Antalet studerande med tilläggsloan under 2024 var 70 500, vilket är en minskning med 1 procent jämfört med 2023. Andelen studiemedelstagare med tilläggsloan har också minskat något sedan 2023, se diagram 3.9. Det innebär att det nu är 13 procent av samtliga studiemedelstagare som har tilläggsloan. Andelen studerande med tilläggsloan totalt sett är högre bland kvinnor än bland män.

Diagram 3.9 Andel studerande med tilläggsloan på olika utbildningsnivåer

Procent



Källa: Centrala studiestödsnämnden.

3.7.2 Studiestödets effekt på samhällsekonomin

Det totala antalet låntagare i de fyra återbetalningssystemen uppgick till ca 1,79 miljoner vid utgången av 2024. Vilket återbetalningssystem en låntagare omfattas av beror på när studielånen togs. Av alla låntagare var 58 procent kvinnor och 42 procent män.

Den totala studieskulden när det gäller studielån ökade med 15,5 miljarder kronor under 2024 till 290,4 miljarder kronor.

Inom samtliga lånetyper finns trygghetsregler som gör det möjligt att få den årliga återbetalningen nedsatt till ett lägre belopp. Trygghetsreglerna kan medföra att återbetalningstiden förlängs och att hela skulden inte hinner betalas tillbaka innan låntagaren når åldern för rätt till avskrivning. En annan orsak till att hela skulden inte hinner betalas tillbaka kan vara att låntagaren missköter sin betalning.

CSN värderar vid varje årsskifte samtliga lånefordringar med avdrag för reserveringar på grund av förväntade framtida förluster. Vid utgången av 2024 reserverades 9,2 procent av fordran för låneförluster, jämfört med 9,1 procent året. Av den totala studieskulden har CSN reserverat 27,3 miljarder kronor för låneförluster. Detta är en ökning med 1,7 miljarder kronor jämfört med föregående år. Hur stor andel av fordringarna som har reserverats varierar mycket mellan lånetyperna. CSN beräknar att 9,7 miljarder kronor av förlusterna beror på personer som missköter eller bedöms komma att missköta sina betalningar. Förluster som kan härledas till de trygghetsregler som finns för återbetalning beräknas uppgå till 15,2 miljarder kronor. Förluster som orsakas av beräknade framtida dödsfall bedöms uppgå till 2,5 miljarder kronor.

Andelen av lånefordran som har reserverats har minskat kraftigt sedan det första annuitetslånet infördes i juli 2001. Då reserverades ca 14 procent av lånefordran jämfört med ca 9 procent idag. Av den totala fordran för lån har 9,2 procent reserverats för förluster, vilket är en ökning med 0,1 procentenhet jämfört med 2023. För låntagare bosatta utomlands reserverades 21,8 procent av lånefordran för låneförluster, jämfört med 22,2 procent året innan.

Den utestående fordran på återkrav var 1,2 miljarder kronor den 31 december 2024 varav 656 miljoner kronor har reserverats för förluster för återkrav. Det belopp som har reserverats utgör 58 procent av den totala fordran för återkrav, vilket är oförändrat jämfört med 2023.

Antalet låntagare som CSN saknade adresser till uppgick vid slutet av 2024 till ca 24 900 vilket är en ökning med ca 5 procent jämfört med 2023. Liksom föregående år motsvarar antalet 1 procent av samtliga låntagare. Andelen män utgör 66 procent. Den totala utestående fordran på dessa låntagare uppgick vid utgången av 2024 till 2,8 miljarder kronor, vilket är en mindre ökning jämfört med föregående år.

Inbetalt årsbelopp

Tabell 3.6 Andel inbetalt av debiterat belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning

Andel av belopp efter nedsättningar, procent

Bosättning	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sverige	93,6	93,8	93,8	92,2	94,0	94,3	94,4	94,4	94,1	94,1
Utomlands	70,3	71,3	71,2	72,2	75,2	78,2	80	80,9	81,4	82,0
Totalt	91,5	91,6	91,7	90,2	92,1	92,4	92,6	92,6	92,4	92,3

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Inbetalningarna till CSN uppgick under 2024 till 15,9 miljarder kronor, inklusive räntor och avgifter. Kvinnor betalar in en högre andel av det debiterade årsbeloppet än män. Betalningsgraden är högst bland kvinnor med lånetyperna annuitetslån, medan män med den äldsta lånetypen studiemedel betalar in klart lägst andel av det debiterade årsbeloppet.

Utlandsbosatta låntagare

Under 2024 var 71 800 låntagare bosatta utomlands, vilket är en mindre ökning jämfört med 2023. Av dessa var liksom föregående år 56 procent kvinnor och 44 procent män. Den totala fordran uppgick vid slutet av 2024 till 15,9 miljarder kronor, vilket är en ökning med knappt 5 procent jämfört med 2023.

Nedsättning av årsbeloppet

En person kan ansöka om att få det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året nedsatt. Det finns tre huvudsakliga skäl till att en återbetalare får nedsatt årsbelopp: låg inkomst, studier och synnerliga skäl. Vid utgången av 2024 hade 167 900 personer ett beslut om nedsättning, vilket är en mindre ökning jämfört med 2023. Andelen uppgick till drygt 11 procent av samtliga återbetalningsskyldiga låntagare, vilket är marginellt högre än 2023.

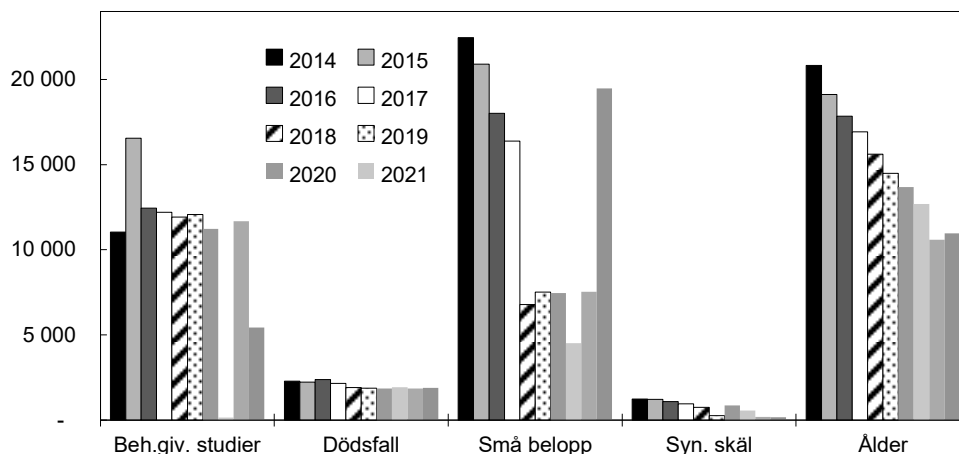
Nedsättning av årsbelopp är något vanligare bland kvinnor än bland män. Det var 12 procent av de återbetalningsskyldiga kvinnorna som hade nedsättning av årsbeloppen för 2024, medan 11 procent av männen hade det. Studier är den vanligaste orsaken till nedsättning bland både kvinnor och män, men det är en något högre andel av kvinnorna än av männen som har nedsättning med hänsyn till studier. Däremot är det ingen skillnad mellan könen när det gäller andelen låntagare som har nedsättning med hänsyn till inkomst eller synnerliga skäl.

Avskrivningar

Avskrivning av lån kan ske främst på grund av åldersregler, dödsfall, behörighetsgivande studier, sjukdom eller synnerliga skäl. Dessutom skriver CSN av skulder som vid ett årsskifte är 100 kronor eller lägre.

Diagram 3.10 Antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl

Antal



Källa: Centrala studiestödsnämnden.

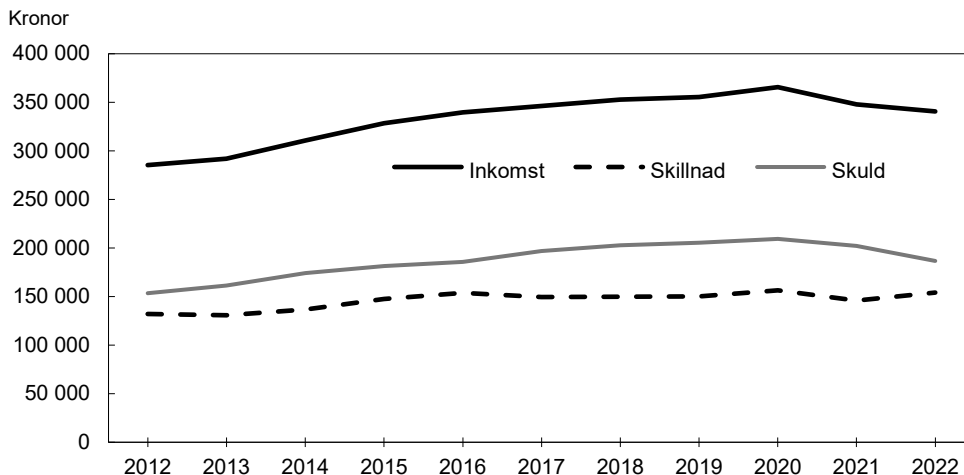
Under 2024 fick 32 700 låntagare sina skulder helt eller delvis avskrivna, vilket är en minskning med 1 procent jämfört med 2023. Antalet beviljade avskrivningsärenden uppgick till 34 100, se diagram 3.10. Av dem som fick avskrivning var 58 procent kvinnor och 42 procent män.

Det totala avskrivna beloppet under 2024 var 685 miljoner kronor, vilket är en minskning med 4 procent jämfört med föregående år.

Skuldens storlek och inkomstnivå

En stor studieskuld kan vara svår att betala tillbaka eller avhålla vissa från att börja studera. Det kan därför vara viktigt att inkomsten efter studierna utvecklas på ett liknande sätt som studieskulden.

Diagram 3.11 Genomsnittlig skuld, inkomst och skillnad för låntagare bosatta i Sverige



Anm.: Inkomst avser inkomst under året som följer på det angivna året. Beloppen har justerats för att ta hänsyn till prisutvecklingen i samhället och beloppen uttrycks i 2024 års penningvärde. Beloppen har justerats med hjälp av KPI (1980 = 100) fastställda tal. Diagrammet avser de som var bosatta i Sverige och som hade en skuld den 1 januari året efter att de blev återbetalningsskyldiga.

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Som visas i diagram 3.11 har realinkomst och realskuld utvecklats på ett likande sätt under flera år. Inkomsterna har till och med ökat lite mer än studieskuldena.

3.8 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

3.8.1 Studiestödets rekryterande effekt

Ökat antal studerande med studiemedel i Sverige

Utvecklingen av studerande med studiemedel påverkas normalt av flera faktorer. Det är en kombination av ekonomiska, demografiska, utbildningsrelaterade och politiska faktorer som kan förklara hur utvecklingen ser ut.

Antalet studerande med studiemedel ökade igen under 2024. Antalet studerande med studiemedel var som högst under 2021. Då ledde covid-19-pandemins ökade arbetslöshet och den tillfälligt slopade inkomstprövningen till fler studerande med studiemedel. Antalet studiemedelstagare är fortfarande högre än före covid-19-pandemin.

Studerande med studiemedel på grundskolenivå fortsätter att minska vilket fortsatt kan förklaras med att många utländska medborgare studerar på dessa nivåer och antalet som söker asyl i Sverige har minskat de senaste åren.

Majoriteten av de studerande med studiemedel är kvinnor. Det gäller för samtliga utbildningsnivåer, vilket speglar deltagandet i utbildning generellt (utg.omr. 16 avsnitt 2.5).

Antalet studerande med studiemedel för utlandsstudier är oförändrat

Sverige har i jämförelse med de flesta andra länder ett generöst system för finansiering av studier utomlands. Efter en mångårig nedgång har antalet studerande med studiemedel för utlandsstudier stabiliserat sig. Studerande med studiemedel på gymnasial nivå ökar något medan studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå är i princip oförändrat. Antalet studerande utomlands på dessa nivåer med studiemedel utgör knappt 6 procent av det totala antalet studerande med studiemedel, vilket är oförändrat från 2023.

Andelen med studiemedel på samtliga nivåer

Ett viktigt sätt att följa det rekryterande målet är att titta på andelen som använder studiemedel av samtliga studerande. Om andelen är hög tyder det på att studiemedlen har stor betydelse för många studerande.

Andelen som tar studiemedel kan bero på olika bakgrundsfaktorer, t.ex. exempel på de studerandes ålder, andelen som studerar på deltid eller distans samt på arbetsmarknadsläget. Även den utbildningsnivå de studerande läser på påverkar andelen. Studiestödsutnyttjandet är lägst för dem som studerar på grundläggande och gymnasial nivå och det kan delvis förklaras av att många studerar på deltid och sannolikt har andra försörjningskällor. Andelen med studiemedel på samtliga nivåer är i princip oförändrat från föregående år.

Lånebenägenheten minskar

Lånebenägenheten minskar för första gången sedan 2011 men är fortfarande hög. Det är för tidigt att dra några säkra slutsatser men en möjlig förklaring till den minskade lånebenägenheten kan vara att färre studerande behöver både bidrag och lån när studiemedlens köpkraft stärks. Det nya omställningsstudiestödet kan också ha bidragit till en liten del av den minskande lånebenägenheten. Detta genom att studiemedeltagare, och då särskilt studerande med tilläggsloan, gick över till omställningsstudiestödet.

Även andelen med tilläggsloan minskar

Antalet och andelen studiemedeltagare med tilläggsloan ökade under många år och nådde historiskt höga nivåer under covid-19-pandemin. Sedan dess har antalet men inte andelen studiemedeltagare med tilläggsloan minskat. Däremot minskade andelen något under 2024 men minskningen gäller endast eftergymnasial nivå.

Studiemedlens allmänna köpkraft ökar igen

Ett studiemedelssystem där beloppen uppfattas som tillräckliga kan ha en rekryterande effekt. Effekten beror både på behovet av stöd och på om stödet är tillräckligt för att möjliggöra studier.

Studiemedlen är indexerade för att följa kostnadsutvecklingen i samhället. Studiemedlens allmänna köpkraft har följt kostnadsutvecklingen väl under senare år. Under 2024 ökade studiemedlens köpkraft jämfört med 2023.

Antalet studerande med omställningsstudiestöd ökar

Under 2024 fick 12 400 personer omställningsstudiestöd vilket är en ökning med 139 procent. Att antalet ökade så mycket beror bl.a. på att många som ansökte om stöd under 2023 inte fick beslut under kalenderåret. De flesta med omställningsstudiestöd, nio av tio studerande, läser på eftergymnasial nivå. Studier på yrkeshögskola är

ungefär lika vanliga som studier på högskola eller universitet. Däremot studerar män oftare än kvinnor på yrkeshögskola, medan kvinnor oftare studerar på högskola och universitet.

Omställningsstudiestödet är ett mycket förmånligt studiestöd som sannolikt kommer att öka studiestödets rekryterande effekt. Eftersom omställningsstudiestödet infördes så nyligen som 2023 är det svårt att redan nu dra några slutsatser om stödets påverkan i valet att börja studera. Det har även initialt varit långa handläggningstider men genom ökade resurser och regelförenklingar har handläggningstiderna förkortats betydligt. En undersökning som CSN gjort visar dock att 33 procent av de som fick omställningsstudiestöd under 2023 inte eller troligen inte hade börjat sina studier utan stödet.

Andelen med extra tillägg fortsätter att minska

Sedan 2018 har antalet studerande som fick det extra tillägget inom studiehjälpen minskat. Utvecklingen för det extra tillägget följer utvecklingen för antalet barn som söker asyl i Sverige.

En annan orsak till att antalet studerande med extra tillägg minskat, sett över en längre tidsperiod, är att inkomstgränserna för att få tillägget inte har förändrats sedan mitten av 1990-talet. Detta medför att betydligt färre studerande nu är berättigade till denna form av stöd.

Eftersom antalet studerande med studiehjälp samtidigt har ökat innebär det att även andelen som får extra tillägg i förhållande till det totala antalet som får studiehjälp minskade i förhållande till året innan. Andelen är nu den lägsta sedan stödet infördes 1984. Den tidigare ojämna könsfördelningen bland dem som får extra tillägg är på väg att jämnas ut.

Andelen med inackorderingstillägg är i princip oförändrad

Inackorderingstillägg kan som regel lämnas till studerande i fristående gymnasieskolor, folkhögskolor och tidigare s.k. riksinternatskolor. Antalet studerande med inackorderingstillägg har varit relativt konstant de senaste åren precis som andelen studerande med inackorderingstillägg. Andelen har varit densamma de senaste fem åren. Det är en högre andel kvinnor som får inackorderingstillägg, vilket beror på att kvinnor i större utsträckning är benägna att flytta för studier på gymnasial nivå än män. På så sätt bidrar inackorderingstillägget till att möjliggöra studier för fler kvinnor än män.

Andelen studerande med det högre bidraget minskade på samtliga nivåer

Den högre bidragsnivån inom studiemedlen syftar framför allt till att rekrytera studerande med kort utbildningsbakgrund till studier. Andelen av studiemedelstagarna som fick högre bidrag under 2024 minskade på samtliga nivåer. Utvecklingen var likartad för både kvinnor och män. En viktig anledning till att andelen med högre bidrag minskade var att det högre bidraget för ungdomar som läst på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan togs bort från och med februari 2024.

Både antalet och andelen med tilläggsbidrag minskade

Inom studiemedlen finns tilläggsbidraget till studerande med barn som syftar till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer och underlätta för föräldrar att studera. Antalet som fick tilläggsbidrag under 2024 fortsatte att minska, vilket kan förklaras av nedgången i antalet studerande över 24 år. Skillnaderna mellan utbildningsnivåerna

kan förklaras av att studerande på grundskole- och gymnasial nivå generellt är äldre än studerande på eftergymnasial nivå.

Andelen studerande med tilläggsbidrag har minskat tre år i rad. Andelen ökade dock till rekordnivåer under covid-19-pandemin eftersom många äldre, yrkesarbetande studerande då kunde få studiemedel trots att de hade höga inkomster.

Måluppfyllelse

Studiestödet ska rekrytera kvinnor och män till studier, oavsett bakgrund. Ett sätt är att rikta förmånliga studiestöd till särskilda studerandegrupper. Inackorderingstillägg och extra tillägg till gymnasieungdomar är sådana riktade studiestöd som ges utöver det ordinarie studiebidraget. Det högre bidraget, tilläggsbidraget och även omställningsstudiestödet är andra sådana riktade typer av stöd.

Många personer väljer fortfarande att påbörja studier i Sverige med studiemedel, särskilt studerande på eftergymnasial nivå. Studiemedlen är indexerade för att följa kostnadsutvecklingen i samhället. Jämfört med KPI så ökade t.o.m. studiemedlens allmänna köpkraftökade jämfört med föregående år. Det är också fler som studerar med omställningsstudiestöd. Sammantaget innebär detta att studiemedlen är attraktiva och kan verka rekryterande till studier.

När det gäller övriga indikatorer så har t.ex. lånebenägenheten minskat men det är svårt att dra några slutsatser av det, bl.a. eftersom det kan bero på att studiemedlens allmänna köpkraft har stärkts men också på att omställningsstudiestödet har införts. Även andelen med högre bidrag och andelen med tilläggsbidrag har minskat.

En samlad bedömning av de indikatorer som redovisas ovan är att måluppfyllelsen i fråga om studiestödets rekryterande effekt fortsatt bör anses vara hög.

3.8.2 Studiestödets effekt på samhällsekonomin

Andelen reserveringar för låneförluster ökade

Den totala sammanlagda studieskulden ökade under 2024, vilket främst beror på att utbetalningarna av lån under året var större än inbetalningarna. Under 2024 har reserveringar för låneförluster när det gäller den totala studieskulden ökat jämfört med föregående år. Även andelen som reserveras för låneförluster har ökat och det är första gången på länge som andelen ökar. Sett över en längre tidsperiod har andelen av lånefordran som reserveras minskat kraftigt. Generellt sett är det positivt för studie-stödets effekt på samhällsekonomin att den del av fordran som reserveras för framtida förluster minskar.

Inbetalningsgraden ökade igen för bosatta utomlands

Det inbetalda beloppet för avgiftsåret 2024 ökade bland samtliga låntagare, dvs. låntagare bosatta både i Sverige och utomlands. Andelen inbetalt av debiterat årsbelopp har också fortsatt öka bland utlandsbosatta låntagare under 2024, medan den är oförändrad bland låntagare i Sverige. Inbetalningsgraden för utlandsbosatta har ökat med 14 procentenheter sedan 2013 och det bedöms till stor del bero på insatser från CSN för att öka inbetalningsgraden från denna grupp. Även om inbetalningsgraden bland låntagare bosatta utomlands har ökat under senare år så är den fortfarande lägre jämfört med låntagare bosatta i Sverige.

Andelen som beviljas nedsättning ökar igen

Andelen låntagare som får nedsättning av sitt årsbelopp ökade under 2024 jämfört med föregående år. Andelen är dock förhållandevis låg i ett tioårsperspektiv. Att andelen låntagare med nedsättning ökar är negativt för samhällsekonomin men samtidigt är det positivt att låntagare som har betalningsproblem ansöker om nedsättning.

Värdet av avskrivningar minskade

Antalet beviljade avskrivningsärenden minskade under 2024 jämfört med året innan och likaså minskade det totala avskrivna beloppet. Det var andra året i rad som beloppet minskade. Att antalet avskrivningsärenden och det avskrivna beloppet minskar är positivt för samhällsekonomin.

Studieskulder storlek följer låntagarnas inkomster väl

Inkomsterna har ökat lite mer än studieskulder. Det är positivt för individen och för studiestödssystemet. Det innebär att förutsättningarna för att återbetala studieskulder fortsatt är goda. Både nya återbetalares skulder och deras inkomster har ökat under flera år.

Måluppfyllelse

Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tid, vilket innebär att systemet ska vara hållbart både ur ett samhällsekonomiskt perspektiv och ur den enskildes perspektiv. Att inkomsterna för nya återbetalningsskyldiga låntagare har ökat mer än studieskulder innebär att förutsättningarna för att återbetala studieskulder är goda.

Trygghetsreglerna i länssystemet ska bidra till att alla vågar påbörja studier med studielån. Samtidigt är det också av stor vikt, ur både samhällets och den enskildes perspektiv, att studielån betalas tillbaka i sin helhet. Om så inte sker kan studielåneräntan på sikt behöva höjas. Det kan dock konstateras att studielånens kreditförluster inte längre har en lika direkt påverkan på samhällsekonomin som tidigare. Sedan den 1 januari 2023 finansieras kreditförluster på studielån utbetalda fr.o.m. den 1 januari 1989 av låntagarna genom ett påslag på räntan på studielån.

De indikatorer som redovisas ovan ger en något splittrad bild. Andelen reserveringar för kreditförluster ökade marginellt och den så kallade återbetalningsgraden minskade också marginellt. Därtill ökade både antalet låntagare som fick nedsättning och det belopp som årsbeloppen sattes ned. Dessa indikatorer tyder på att studiestödets påverkan på samhällsekonomin var negativ. Samtidigt minskade både antalet personer som fick avskrivning och de avskrivna beloppen, vilket är positivt för samhällsekonomin. De indikatorer som hade en negativ utveckling ligger fortfarande på en förhållandevis god nivå sett över en längre tidsperiod.

3.8.3 Sammanfattande kommentar över måluppfyllelsen

Studiestödets effekt på samhällsekonomin är utifrån de redovisade indikatorerna något svårtolkad men den bedöms fortfarande vara hög.

Antalet studerande med studiemedel i Sverige fortsätter att ligga på en hög nivå. Studiemedlens allmänna köpkraft har ökat. Sammantaget bedöms den rekryterande effekten fortsatt vara hög. I budgetpropositionen för 2025 (prop.2024/25:1 utg.omr. 15 avsnitt 2.9) aviseras en översyn av studiestödssystemet. I den kan det vara aktuellt att göra ytterligare analyser av stödets rekryterande effekt.

Sammantaget visar ovanstående resultatanalys att studiestödet bidrar till ett högt deltagande i utbildning och att det är en viktig och välfungerande del av utbildningspolitiken.

3.9 Politikens inriktning

Studiestödet möjliggör studier

Det svenska studiestödet är, och ska fortsätta att vara, ett av världens mest generösa studiestödssystem. Ett väl avvägt studiestödssystem skapar förutsättningar för såväl enskilda som för Sverige som nation att växa med kunskap och bidrar till samhällets utveckling. Studiestödet är grundläggande för tillgång till en jämlik utbildning och ger alla oavsett kön och bakgrund möjlighet att studera.

Flexibla och väl anpassade beloppsnivåer möjliggör komplettering av tidigare studier eller vidare studier på en högre nivå oavsett ekonomiska förutsättningar. Studiestödssystemet slår vakt om ett bildningsideal samtidigt som det bidrar till en bättre kompetensförsörjning.

Studiemedelssystemet ses över

Regeringen anser att det finns behov av en översyn av studiemedelssystemet. Utgångspunkterna för översynen bör vara att skapa ett studiemedelssystem som är följsamt mot dagens och framtidens utbildningssystem och arbetsmarknadens behov. Effektiviteten i rekryteringen till studier ska öka och utgångspunkterna för när nya utbildningar ska ge rätt till studiemedel bör ses över. Studiemedelssystemet ska också bidra till en ökad genomströmning vid högre utbildning samtidigt som tryggheten för de studerande värnas och de studerandes skuldsättning beaktas.

Bättre möjligheter till studiestöd för personer som tvingats lämna Ukraina

Det har genomförts flera förändringar för att förbättra levnadsvillkoren för personer som har tvingats fly Ukraina på grund av den ryska invasionen och som har beviljats uppehållstillstånd i Sverige med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. Dessa personer har dock ingen rätt till studiestöd. Det innebär att det finns otillräckliga möjligheter till studiefinansiering. Regeringen föreslår därför i följande avsnitt att det införs en rätt till studiehjälp och studiemedel för personer som har tvingats lämna Ukraina och som under minst tolv månader har haft ett uppehållstillstånd i Sverige med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet.

3.10 En rätt till studiestöd införs för personer som tvingats lämna Ukraina

3.10.1 Ärendet och dess beredning

Inom Utbildningsdepartementet har promemorian Bättre möjligheter till studiestöd för personer som tvingats lämna Ukraina utarbetats (U2025/01519). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 2* avsnitt 1. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2* avsnitt 2. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2* avsnitt 3. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Utbildningsdepartementet (U2025/01519).

3.10.2 Möjligheterna till studiestöd är begränsade för personer med tillfälligt skydd

Massflyktsdirektivet ger ett tillfälligt skydd med tillgång till vissa sociala rättigheter

Massflyktsdirektivet trädde i kraft 2001 och syftar till att personer från tredje land ska få ett omedelbart skydd i en massflyktssituation, tillgång till vissa sociala rättigheter och till att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser. Det svenska regelverket kring massflyktsdirektivet har gjort det möjligt för Sverige att ta emot många människor från Ukraina på kort tid. Sedan massflyktsdirektivet aktiverades den 4 mars 2022 har regeringen genomfört flera förändringar för att förbättra ukrainares levnadsvillkor och deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Målgruppen kan numera snabbare ta del av etableringsinsatser hos Arbetsförmedlingen. Det har också gjorts ändringar som säkerställer att en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som arbetar ska ha rätt till arbetsbaserad föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning (Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd [prop. 2023/24:151]). När det gäller studier så har bl.a. möjligheten att få tillgång till studier i svenska genom svenska för invandrare (sfi) samt svenska och svenska som andraspråk på komvux vidgats.

Ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ger inte rätt till svenskt studiestöd

Det har genomförts flera förändringar för att förbättra levnadsvillkoren för personer med tillfälligt skydd. En person med tillfälligt skydd har dock ingen rätt till studiestöd. Det innebär att det kan vara svårt för många personer i målgruppen att finansiera sina studier. Otillräckliga möjligheter till studiefinansiering kan försämra möjligheterna att bedriva effektiva studier, vilket är negativt både för den enskilde och för samhället.

3.10.3 Nuvarande reglering

Personer som har tvingats lämna Ukraina till följd av Rysslands militära invasion kan få uppehållstillstånd med tillfälligt skydd i Sverige

Massflyktsdirektivet syftar till att personer från tredjeland ska få ett omedelbart skydd i en massflyktssituation, tillgång till vissa sociala rättigheter och till att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser (artikel 1).

Massflyktsdirektivet aktiverades för första gången den 4 mars 2022 genom rådets genomförandebeslut. Beslutet fattades med anledning av Rysslands militära invasion av Ukraina den 24 februari 2022. I beslutet fastställer rådet att det föreligger massiv tillströmning till unionen av fördrivna personer som har tvingats lämna Ukraina till följd av en väpnad konflikt (artikel 1). Giltighetstiden för genomförandebeslutet har förlängts vid flera tillfällen och skyddet enligt massflyktsdirektivet gäller numera till och med den 4 mars 2027.

Beslutet tillämpas på vissa kategorier av personer som fördrivits från Ukraina den 24 februari 2022 eller senare till följd av de ryska väpnade styrkornas militära invasion som inleddes den dagen, bl.a. vissa ukrainska medborgare, vissa personer som åtnjöt internationellt skydd eller motsvarande nationellt skydd i Ukraina samt familjemedlemmar till de kategorierna. Beslutet tillämpas även på personer som på grund av ett giltigt permanent uppehållstillstånd som utfärdats i enlighet med ukrainsk rätt kan visa att de var lagligen bosatta i Ukraina före den 24 februari 2022 och som inte kan åter-

vända till sitt ursprungsland eller sin ursprungsregion på trygga och varaktiga villkor (artikel 2).

Rådets genomförandebeslut har i svensk rätt utsträckts till att även gälla för utlåningar som lagligen befann sig i Sverige före den 22 december 2023 och är ukrainska medborgare eller som hade internationellt skydd i Ukraina samt till familjemedlemmar till dessa grupper (4 kap. 19 h § utlänningsförordningen [2006:97]).

En utlåning som omfattas av ett beslut om tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet och som överförs till Sverige eller som tas emot här ska ges ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Upphållstillstånd med tillfälligt skydd lämnas också till nära anhöriga till den som getts tillfälligt skydd (21 kap. 2 och 4 §§ utlänningslagen [2005:716]).

Ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd får inte gälla längre tid än den tid som har beslutats av rådet. Om ett program för att förbereda att utlåningen återvänder självmant har inletts när ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd upphör, får tillståndet förlängas högst två år för en person som deltar i programmet. Ett sådant tillstånd kallas uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd (21 kap. 6 § utlänningslagen).

Ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ger inte någon rätt till svenskt studiestöd

Studiestöd lämnas som huvudregel endast till svenska medborgare. Under vissa förutsättningar får dock studiestöd även lämnas till utländska medborgare. Då krävs att de är bosatta i Sverige och att de har bosatt sig i landet huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här. Dessutom krävs att de har permanent uppehållstillstånd. Även vissa tidsbegränsade uppehållstillstånd kan ge en rätt till studiestöd, dock inte uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. 2, 3, 4 och 6 §§ utlänningslagen. De tidsbegränsade uppehållstillstånd som kan ligga till grund för en rätt till studiestöd är uppehållstillstånd som beviljas flyktingar och alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen, uppehållstillstånd på grund av anknytning enligt 5 kap. 3 eller 3 a § utlänningslagen och uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § samma lag. Även uppehållstillstånd som beviljats på grund av att det finns hinder mot verkställighet i enlighet med 12 kap. 18 § första stycket 1 utlänningslagen grundar en rätt till studiestöd. Detsamma gäller för uppehållstillstånd med stöd av lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå (2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § studiestödslagen, 10 § lagen om studiestartsstöd och 11 § lagen om omställningsstudiestöd).

Personer som inte har något av dessa uppehållstillstånd kan också ha rätt till studiestöd om det finns särskilda skäl (2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § studiestödslagen, 10 § lagen om studiestartsstöd och 11 § lagen om omställningsstudiestöd). Enligt avgöranden från Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) finns dock inte någon generell möjlighet att bevilja studiestöd på grund av särskilda skäl enbart på grund av att en person har beviljats uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet. ÖKS motiverar detta med att ett sådant uppehållstillstånd till sin natur är av tillfällig art och således avsett att gälla under en begränsad tidsperiod då skydd är nödvändigt och att lagstiftaren har valt att inte ange denna typ av uppehållstillstånd som ett av de tillstånd som ger rätt till studiestöd (se bl.a. ÖKS beslut 2025-01-15/dnr 2024-05232).

I studiestödet ingår olika stöd som lämnas till olika målgrupper

I studiestödet ingår främst studiehjälp, studiemedel, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd. Dessa olika stöd riktar sig delvis till olika målgrupper.

Studiehjälp lämnas främst till elever i gymnasieskolan

Studiehjälp är bidrag som lämnas till elever som är mellan 16 och 20 år som läser på gymnasial nivå, främst inom gymnasieskolan. I studiehjälpen ingår bl.a. studiebidrag som uppgår till 1 250 kronor i månaden och lämnas under tio månader per år för studier som bedrivs på heltid (2 kap. 2, 3, 5 och 7 §§ studiestödslagen, 2 kap. 1, 6 och 6 a §§ studiestödsförordningen och bilagan till den förordningen).

Studiehjälp kan också lämnas i form av inackorderingstillägg och extra tillägg. Inackorderingstillägg lämnas främst till elever på fristående skolor som behöver bo inackorderade på skolorten. Det extra tillägget lämnas till studerande från hushåll vars inkomster inte överstiger en viss nivå (2 kap. 1 § studiestödslagen, 2 kap. 2, 9 och 10 §§ studiestödsförordningen och 1 kap. 3 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd [CSNFS 2001:6] om studiehjälp).

Studiemedel lämnas främst för studier på eftergymnasial nivå

Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Studiemedel får lämnas till studerande på eftergymnasial nivå och till vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå (3 kap. 1 och 2 §§ studiestödslagen [1999:1395], 3 kap. 1 § studiestödsförordningen [2000:655] och bilagan till den förordningen).

Studiemedel lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande har rätt till studiemedel utgör 5,74 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid. Under 2025 motsvarar det 14 625 kronor per studiemånad (3 kap. 11 § studiestödslagen).

Det finns två nivåer på bidraget, en generell och en högre nivå. Det generella bidraget uppgår till 4 433 kronor per studiemånad under 2025. Studiemedel med den högre bidragsnivån kan lämnas för studier på grundläggande och gymnasial nivå till studerande som är 25 år eller äldre och som saknar sådan utbildning. Under vissa förutsättningar får det högre bidragsbeloppet även lämnas till studerande under 25 år. Det högre bidraget uppgår till 9 806 kronor per studiemånad under 2025 (3 kap. 12 och 13 §§ studiestödslagen och 3 kap. 9, 9 a och 10 §§ studiestödsförordningen).

I vissa fall kan den studerande även få tilläggsbidrag, tilläggsloan och merkostnadsloan (3 kap. 13 a, 14 och 15 §§ studiestödslagen och 3 kap. 11 a–11 c, 12 och 13 §§ studiestödsförordningen).

Studiestartsstöd lämnas till personer med kort utbildning

Studiestartsstöd består av bidrag utan inslag av lån och lämnas till den som har kort utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Regeringen föreslår dock i denna proposition att stödet avvecklas från den 1 januari 2026 (se avsnitt 3.11).

Omställningsstudiestöd lämnas till personer som tidigare har förvärvsarbetat i Sverige, Förenade kungariket, Schweiz eller ett land inom EES

Omställningsstudiestöd består av en bidragsdel och en lånedel och syftar till att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som stärker deras framtida ställning på arbetsmarknaden (1 och 3 §§ lagen [2022:856] om omställningsstudiestöd). För att omställningsstudiestöd ska få lämnas behöver den studerande bl.a. uppfylla ett etablerings- och ett aktualitetsvillkor som avser förvärvsarbete i Sverige. Etableringsvillkoret innebär att den studerande ska ha haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete i sammanlagt minst 96 kalendermånader inom en ramtid om 14 år. Aktualitetsvillkoret innebär att den studerande i sammanlagt minst 12 kalendermånader inom en

ramtid om 24 månader har förvärvsarbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under var och en av de 12 månaderna eller har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete. Förvärvsarbete i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz får tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige (6 § lagen om omställningsstudiestöd).

3.10.4 Personer som tvingats lämna Ukraina ska ges rätt till studiehjälp och studiemedel

Regeringens förslag

Det ska införas en rätt till studiehjälp och studiemedel för personer som omfattas av rådets genomförandebeslut och som har beviljats ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd. Rätten till studiehjälp och studiemedel ska dock inte gälla under de första tolv månaderna av uppehållstillståndens sammanlagda giltighetstid.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. Det gäller bl.a. *Centrala studiestödsnämnden (CSN)*, *Universitets- och högskolerådet* och *Sveriges förenade studentkårer*. *Saco studentråd* anser att förslaget är ett viktigt steg mot en mer jämlik och inkluderande högskola där ukrainska flyktingar får större möjligheter till utbildning, självförsörjning och integration. En liknande synpunkt har *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* som framför att förslaget förbättrar förutsättningarna för integration och självförsörjning för personer med tillfälligt skydd. Förslaget kan enligt SKR också bidra till kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden. *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* anser att bättre möjligheter till studiestöd för personer som tvingats fly från Ukraina är en viktig reform. TCO anser att utbildningsinvesteringar och välutbildade individer stärker samhällets tillväxt och konkurrenskraft, samtidigt som det ökar social rörlighet och underlättar omställning.

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget men anser att den föreslagna kvalifikationstiden på tolv månader kan vara en begränsande faktor utifrån ett kompetensförsörjningsperspektiv och att den försämrar möjligheterna att påskynda målgruppens långsiktiga arbetsmarknadsetablering. *Nordic Ukraine Forum* avstyrker den föreslagna avgränsningen om tolv månader då den kan antas vara särskilt problematisk för gymnasieungdomar och unga vuxna, vilka särskilt skulle gynnas av att snabbt få förbättrad tillgång till utbildning. En liknande synpunkt har *RefugeHope* som framför att ett års väntetid för studiehjälp riskerar att fördröja integration och skapa ojämlika förutsättningar för unga i gymnasieålder.

CSN bedömer att det är obehövt att begränsa rätten till omställningsstudiestöd för den berörda gruppen då rätten till omställningsstudiestöd inte är begränsad för utländska medborgare som beviljats andra tidsbegränsade uppehållstillstånd som finns uppräknade i studiestödslagen. Vidare framför *CSN* att det inte tydligt framgår om förslagets målgrupp ska prövas enligt befintliga bestämmelser i studiestödslagen i de fall uppehållstillståndet har upphört att gälla. *Migrationsverket* välkomnar förslaget men anser att det bör ställas krav på folkbokföring i Sverige för att få rätt till studiestöd.

Skälen för regeringens förslag

Otillräckliga möjligheter till studiestöd gör det svårt att bedriva effektiva studier

Som nämnts i avsnitt 3.10.2 har det gjorts flera förändringar för att förbättra levnadsvillkoren för personer som har tillfälligt skydd efter att de har tvingats lämna Ukraina. Barn och unga inom denna grupp har goda möjligheter till utbildning inom gymnasieskolan och för dem som uppfyller behörighetskraven är det dessutom möjligt att studera på högskola eller universitet. Det kan dock finnas svårigheter med studiefinansieringen eftersom det inte finns någon rätt till studiestöd för personer med tillfälligt skydd. Det kan motverka effektiva studier vilket är negativt både för den enskilde och för samhället. En förbättrad studiefinansiering skulle kunna förbättra möjligheterna till självförsörjning och integration, vilket är något som *Saco studentråd* och *SKR* lyfter fram. Det finns därför flera starka skäl till att förbättra möjligheterna till studiestöd för målgruppen.

Studiestödet kan bidra till effektiva studier

Ett alternativ till att förbättra möjligheterna till studiestöd är att behålla nuvarande ordning utan någon rätt till studiestöd. Det skulle kunna motiveras utifrån att personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd kanske inte är i landet mer än just tillfälligt och att det skulle kunna ses som tveksamt att lämna studiestöd i form av studielån till personer som inte kommer att stanna i Sverige permanent.

Upphållstillstånd som beviljas är dock numera som regel tidsbegränsade och vissa tidsbegränsade uppehållstillstånd kan redan i dag ge rätt till studiestöd. Till exempel kan ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljas alternativt skyddsbehövande ge rätt till studiestöd trots att tillståndet bara gäller i tretton månader. Därför får det anses rimligt att även ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd kan ge rätt till studiestöd. Denna bedömning kan jämföras med regeringens uttalande när det gäller bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner. Regeringen har angående dessa förmåner uttalat att eftersom utgångspunkten i massflyktsdirektivet är att skyddet ska vara av tillfällig natur är det inte motiverat att de som omfattas av direktivet ska kunna ha rätt till sådana förmåner (Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd [prop. 2023/24:151]). Detta bör fortsatt gälla i fråga om bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner men det finns däremot skäl att förbättra möjligheterna till studiefinansiering för gruppen i syfte att bidra till mer effektiva studier. Det bör därför införas en rätt till studiestöd för personer som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd.

Ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd får inte gälla under längre tid än den tid som beslutats av rådet. Om ett sådant uppehållstillstånd upphör på grund av ett beslut av rådet finns det dock en möjlighet att förlänga uppehållstillståndet. Detta kan göras om ett program för att förbereda att utlänningen återvänder självant har inletts när uppehållstillståndet med tillfälligt skydd upphör. Det förlängda tillståndet kallas uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd. För att personer som har påbörjat sina studier också ska kunna slutföra dem i en sådan situation bör även uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd ge rätt till studiestöd.

Inom studiestödet är det studiehjälp och studiemedel som kan bli aktuellt

Studiestartsstödet ska avvecklas från den 1 januari 2026. Eftersom stödet ska vara avvecklat vid samma tidpunkt som förslaget i denna proposition föreslås träda i kraft finns det inget skäl för att studiestartsstödet ska omfattas.

När det gäller omställningsstudiestödet kan kraven för att få stödet normalt ändå inte uppfyllas av personer som omfattas av den nuvarande aktiveringen av massflyktsdirektivet. Det beror på att omställningsstudiestöd bara får lämnas till studerande som

under en period om åtta år har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete från Sverige, EES, Förenade kungariket eller Schweiz vilket borde vara mycket ovanligt för de personer som omfattas av den nuvarande aktiveringen av massflyktsdirektivet. Eftersom massflyktsdirektivet just ger ett tillfälligt skydd bedömer regeringen också att det är rimligt att begränsa rätten till omställningsstudiestöd. Regeringen delar därför inte CSN:s synpunkt om att rätten till omställningsstudiestöd för den berörda gruppen inte behöver begränsas.

Med anledning av ovanstående bör rätten till studiestöd avgränsas till att avse studiehjälp och studiemedel.

Att ett barn får studiehjälp kan i vissa fall leda till att även flerbarnstillägg lämnas i enlighet med bestämmelserna i socialförsäkringsbalken. Flerbarnstillägg kan lämnas om någon får barnbidrag för två eller flera barn. Även barn med studiehjälp kan berättiga till flerbarnstillägg men bara om barnet är bosatt i Sverige, vilket personer som har beviljats ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd normalt inte anses vara (5 kap. 3 § och 15 kap. 8 och 9 §§ socialförsäkringsbalken). Det kan uppfattas som negativt att studiehjälp inte kan ligga till grund för flerbarnstillägg för alla barn, men denna skillnad kan motiveras med att förslaget just tar sikte på att snabbt förbättra de studieekonomiska förutsättningarna för målgruppen.

Personer som har ett uppehållstillstånd kopplat till rådets genomförandebeslut ska ges rätt till studiehjälp och studiemedel

Som tidigare nämnts aktiverades massflyktsdirektivet för första gången genom rådets genomförandebeslut den 4 mars 2022 med anledning av Rysslands militära invasion av Ukraina. Massflyktsdirektivet skulle även kunna aktiveras vid en annan massflykts-situation i framtiden. Det är dock svårt att förutse konsekvenserna av att införa en rätt till studiestöd även vid framtida massflyktsituationer. Förslaget om att ge rätt till studiehjälp och studiemedel till personer som har fått ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd bör därför begränsas till att avse den nuvarande aktiveringen av massflyktsdirektivet.

Rätten till studiestöd ska bara gälla personer med tillräcklig anknytning till Sverige

Många av de personer som befinner sig i Sverige med tillfälligt skydd har vistats här relativt lång tid. Det kan också ses som rimligt att det finns ett krav på en viss anknytning till landet för att kunna uppnå en rätt till studiestöd. En person som har beviljats ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och har haft ett sådant uppehållstillstånd under minst tolv månader bör t.ex. anses ha en tillräcklig anknytning till landet för att stöd ska kunna anses motiverat. Utöver att säkerställa en tillräcklig anknytning kan en sådan tidsgräns också avgränsa möjligheterna till studiestöd för personer som annars skulle kunna välja att flytta till Sverige endast i syfte att studera här. Regeringen delar därför inte de synpunkter som *Arbetsförmedlingen*, *Nordic Ukraine Forum* och *RefugeHope* har framfört om att en sådan tidsgräns inte bör införas. En sådan tidsgräns sammanfaller också med skyldigheten att anmäla inflyttning till Skatteverket för personer som har uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd, jfr 26 § folkbokföringslagen (1991:481).

Till skillnad från *Migrationsverket* anser regeringen att det saknas skäl för att ställa krav på att personen ska vara folkbokförd i Sverige för att få rätt till studiestöd. Det är inte lämpligt att rätten till studiestöd är beroende av Skatteverkets beslut om folkbokföring eller avregistrering från folkbokföring som utgår från en annan lagstiftning med ett annat syfte. Därutöver vore kravet avvikande i förhållande till vad som i övrigt föreskrivs enligt studiestödslagen. Kravet på anknytning till landet bör därför i stället vara att personen ska ha haft uppehållstillstånd under viss tid.

Sammanfattningsvis bör rätten till studiehjälp och studiemedel för personer med uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd inte gälla under de första tolv månaderna av uppehållstillståndens sammanlagda giltighetstid.

Befintliga bestämmelser ska i övrigt tillämpas

För att personer som har beviljats uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd ska kunna beviljas studiestöd bör de i övrigt uppfylla de villkor som finns uppställda i bl.a. studiestödslagen, dvs. krav på att utbildningen ska ge rätt till studiestöd, villkor om ålder m.m.

Som CSN påtalat finns i studiestödslagen bestämmelser som reglerar möjligheterna till studiemedel och studiehjälp för studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och där tillståndet har upphört att gälla (2 kap. 4 a § och 3 kap. 4 a § studiestödslagen). Dessa bestämmelser bör följaktligen också vara tillämpliga för de personer som har beviljats uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd.

Sammanfattningsvis behövs det utöver förslaget inga ytterligare lagändringar för att studiestödslagens befintliga bestämmelser ska vara tillämpliga.

3.10.5 Ytterligare rättsligt stöd för behandling av personuppgifter behövs inte

Regeringens bedömning

Det behöver inte införas något ytterligare rättsligt stöd för personuppgiftsbehandling med anledning av förslagen. Det behövs inte heller någon ytterligare sekretessreglering.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den. Det gäller bl.a. *Integritetsskyddsmyndigheten (IMY)* och *Sveriges Kommuner och Regioner*. *Centrala studiestödsnämnden (CSN)* delar bedömningen att det inte behövs något ytterligare rättsligt stöd för behandling av personuppgifter eftersom förslaget inte innebär en utökning av behandlingen av personuppgifter. CSN behandlar redan i dag sådana personuppgifter som är aktuella när berörda utländska medborgare ansöker om studiestöd från CSN.

Skälen för regeringens bedömning

Det finns rättsligt stöd för den tillkommande personuppgiftsbehandlingen

I sin handläggning av ärenden om studiehjälp och studiemedel behandlar CSN redan i dag personuppgifter som rör om en person har ett visst uppehållstillstånd och när detta tillstånd har utfärdats. Detta bekräftas av CSN. Uppgifterna ska på begäran lämnas från Migrationsverket till CSN (6 kap. 13 a § studiestödsförordningen).

Förslagen i propositionen innebär visserligen att CSN kommer att behöva behandla personuppgifter som rör ytterligare två typer av uppehållstillstånd: uppehållstillstånd med och efter tillfälligt skydd. Ingen av dessa nya typer av uppgift skiljer sig dock särskilt mycket från de uppgifter som CSN redan behandlar. Det rör sig inte heller om

känsliga personuppgifter. Eftersom fler personer kan komma att få studiehjälp och studiemedel genom förslagen kommer CSN också behöva behandla personuppgifter om fler personer än i dag. I jämförelse med det antal personer som CSN redan behandlar personuppgifter om rör det sig dock om en mindre ökning, se avsnitt 3.10.7.

Det rättsliga stödet för CSN att behandla personuppgifter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), förkortad dataskyddsförordningen, och i kompletterande bestämmelser i studiestödsdatalagen (2009:287) och studiestödsdataförordningen (2009:321). De lagliga grunderna för CSN:s personuppgiftsbehandling framgår av artikel 6.1 c och artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, dvs. att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse respektive nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i CSN:s myndighetsutövning.

I studiestödsdatalagen anges bl.a. att personuppgifter får behandlas i CSN:s studie- stödsverksamhet om de behövs för att handlägga ärenden, administrera handlägg- ningen, förbereda handläggningen, informera studiestödsberättigade om studiestöds- förmåner och studiesociala förmåner, ta fram och distribuera bevis om studiestöd för studier till studerande eller anmäla oegentligheter inom studiestödsverksamheten till ett offentligt organ som har ansvar att utreda eller beivra oegentligheterna (4 §).

Uppgifterna om att en person har beviljats uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd och när tillståndet har beviljats behöver behandlas för samma ändamål som andra uppgifter i ärenden om studiehjälp och studiemedel. Det rättsliga stödet som redan finns för CSN att behandla personuppgifter bedöms därmed även omfatta de nya uppgifterna. Behandlingen av de nya typerna av uppgifter bedöms inte medföra någon större negativ konsekvens för den personliga integriteten. Detsamma gäller för den tillkommande behandlingen av de kategorier av personuppgifter som redan behandlas. Personuppgiftsbehandlingen måste därför anses stå i rimlig proportion till det syfte som ligger bakom ändringarna, dvs. att personer som har tillfälligt skydd i Sverige efter att de har tvingats lämna Ukraina ska få rätt till studiehjälp och studie- medel. Det behövs därmed inte något ytterligare rättsligt stöd för behandling av personuppgifter vilket är en bedömning som delas av CSN.

Den sekretessreglering som finns är tillräcklig

I ärenden om studiestöd gäller enligt 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen sekretess för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. I andra ärenden än sådana om studiestöd under sjukdom gäller sekretessen inte beslut i ärendet. För upp- gift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år. Bestämmelsen är utformad med ett s.k. rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för offentlighet. I förarbetena till denna bestämmelse anges att i ärenden om studiestöd kan det förekomma uppgifter om enskilds både personliga och ekonomiska förhållanden av känslig natur, t.ex. om sjukdom eller annan liknande orsak till studieavbrott eller till nedsättning av förmåga att återbetala studiemedel. Sekretess ska dock gälla endast om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Ett sådant rekvisit leder till att det stora flertalet uppgifter som förekommer i studiestödsärenden och som avser ekono- miska förhållanden får lämnas ut (se Regeringens proposition med förslag till sekre- tesslag m.m., prop. 1979/80:2 Del A s. 267). Mot bakgrund av denna sekretessreg- lering och det faktum att de nya typerna av uppgifter som kommer att behandlas i CSN:s studiestödsverksamhet inte nämnvärt skiljer sig från de uppgifter som redan

behandlas måste även de nya uppgifterna anses omfattas av ett tillräckligt sekretesskydd. Någon ytterligare sekretessreglering behövs alltså inte.

3.10.6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utformningen av övergångsbestämmelsen skiljer sig dock åt språkligt. I promemorian föreslås att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för studiehjälp och studiemedel som avser tid före ikraftträdandet.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. Det gäller bl.a. *Saco studentråd*, *Sveriges förenade studentkårer* och *Sveriges Kommuner och Regioner*. *Centrala studiestödsnämnden (CSN)* har inget att invända mot föreslagets ikraftträdandedatum. CSN vill dock upplysa om att det valda ikraftträdandedatumet och övergångsbestämmelsen kan innebära svårigheter vad gäller möjligheten för den studerande att få ett positivt beslut om rätt till studiestöd i tid till en studiestart i nära anslutning till årsskiftet.

Skälen för regeringens förslag

Det är viktigt att de studieekonomiska förutsättningarna för personer som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd förbättras. Lagändringen bör därför träda i kraft så snart som möjligt. Som CSN påtalar kan promemorians föreslagna ikraftträdande innebära att vissa personer inte hinner få beslut innan studiestart. Dessa personer kommer dock att kunna få studiestöd utbetalt retroaktivt enligt befintliga bestämmelser i studiestödslagen. Förslaget föreslås därför träda i kraft den 1 januari 2026.

För att CSN inte ska behöva ompröva tidigare fattade beslut behöver äldre bestämmelser fortfarande gälla för studiehjälp och studiemedel som avser tidigare år. Det behöver därför införas övergångsbestämmelser med den innebörden. I avsnitt 2.4 och 3.11 lämnas förslag om följdändringar i studiestödslagen med anledning av avvecklingen av studiestartsstödet. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. För att förenkla tillämpningen av studiestödslagen anser regeringen att övergångsbestämmelserna till de olika lagändringarna bör överensstämma. Det bör därför införas övergångsbestämmelser som innebär att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet.

3.10.7 Konsekvenser

Vilka kan bli berörda?

Förslaget kan påverka och bedöms gynna personer som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd i Sverige. Förslaget påverkar de i målgruppen som studerar eller

planerar att studera och som i övrigt uppfyller villkoren att beviljas studiehjälp eller studiemedel. Förslaget påverkar också staten och administrerande myndigheter.

Konsekvenser för staten

Konsekvenser för statens budget

Studiehjälp och studiemedel är rättighetsstyrda vilket innebär att de som uppfyller villkoren också har rätt till stöd. Förslaget bedöms innebära att cirka 1 100 personer kommer att studera med studiehjälp inom gymnasieskolan. Kostnaden för detta beräknas uppgå till cirka 14 miljoner kronor årligen. Förslaget bedöms vidare innebära att cirka 800 personer kommer att ha möjlighet att studera med studiemedel. Kostnaden för detta beräknas uppgå till cirka 26 miljoner kronor årligen. Dessa kostnader kan jämföras med de anslagna medel som finns för stöden. För 2025 uppgår anslaget för studiehjälp och studiemedel till 4 544 miljoner kronor respektive 20 439 miljoner kronor. Sammantaget får förslagens kostnader därmed bedömas som marginella och bör således kunna hanteras genom omfördelningar inom befintliga anslag.

För att förslagen inte ska medföra mer långtgående kostnader än vad som kan anses berättigat har målgruppen för förslaget bl.a. avgränsats till att avse personer som omfattas av rådets genomförandebeslut och som har haft uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd under sammanlagt minst tolv månaders tid (se överväganden i avsnitt 3.10.4).

Konsekvenser för Centrala studiestödsnämnden

Centrala studiestödsnämnden (CSN) är ansvarig myndighet för att administrera studiestödet. I detta ingår att bl.a. bedöma om utländska medborgare som söker studiestöd har rätt till studiestöd samt i övrigt uppfyller villkoren för att få stöd. CSN framför att förslaget kommer att innebära en ökad administration för myndigheten. Ett utökat antal personer som beviljas svenskt studiestöd innebär enligt CSN en ökad årlig administrativ kostnad för myndigheten. CSN menar att full kostnadstäckning för reformen skulle kräva att myndighetens förvaltningsanslag höjs med 1 miljon kronor årligen.

Regeringen kan konstatera att förslaget innebär att myndigheten kommer att få pröva något fler ärenden. Samtidigt bör antalet tillkommande ärenden betraktas som marginella i förhållande till hur många ärenden om studiemedel och studiehjälp som myndigheten årligen hanterar. En mindre tillkommande studiestödsreform bör därför kunna hanteras av myndigheten utan att förvaltningsanslaget behöver utökas.

CSN kan också behöva informera presumtiva studerande om förändringen. Vikten av informationsinsatser är också något som *Nordic Ukraine Forum* lyfter. Regeringen kan konstatera att dessa mindre informationsinsatser ryms inom myndighetens befintliga uppdrag att ge lättillgänglig och behovsanpassad information till berörda om de stöd som myndigheten administrerar.

Sammanfattningsvis bedöms CSN:s administration öka något med anledning av förslaget men ökningen bedöms kunna hanteras inom myndighetens befintliga anslag.

Konsekvenser för Överklagandenämnden för studiestöd

Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) är överklagandeinstans för ärenden om tilldelning och återkrav av studiestöd. ÖKS prövar årligen ett fåtal ärenden som avser rätten till studiestöd för utländska medborgare. Förslaget bör inte innebära mer än ett fåtal tillkommande ärenden och det bedöms därför inte påverka ÖKS ärendemängd i någon större utsträckning. Eventuellt tillkommande ärenden bör därför rymmas inom myndighetens befintliga anslag.

Konsekvenser för Migrationsverket

Migrationsverket har viss uppgiftsskyldighet gentemot administrerande studiestödsmyndigheter och ska på begäran lämna uppgift till CSN eller ÖKS om en utlänning vistas i Sverige enligt utlänningslagen (6 kap. 13 a § studiestödsförordningen). Förslaget innebär att Migrationsverket kommer att lämna över fler uppgifter men eftersom denna hantering är automatiserad så bedöms myndighetens administration inte påverkas nämnvärt i detta avseende

Migrationsverket framför att det finns en relativt stor grupp som har haft uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet i minst tolv månader och som ännu inte har folkbokfört sig. De omfattas därmed av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. och kan under vissa omständigheter ha rätt till diverse bidrag och ersättningar samt till boende. Om dessa personer beviljas studiestöd kommer Migrationsverkets verksamhet påverkas på så sätt att myndigheten behöver göra mer omfattande utredningar om t.ex. dagersättning och logiersättning.

Regeringen kan, liksom Migrationsverket, konstatera att personer som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd ska folkbokföras i Sverige efter de första tolv månadernas uppehållstillstånd om de har för avsikt att fortsätta leva i Sverige (5 § lagen [2024:691] om folkbokföring av utlänningar med tillfälligt skydd i vissa fall). De personer som omfattas den föreslagna rätten till studiestöd är alltså skyldiga att folkbokföra sig i Sverige.

Sammanfattningsvis bedöms Migrationsverkets administration öka något med anledning av förslaget men ökningen bedöms kunna hanteras inom myndighetens befintliga anslag.

Konsekvenser för enskilda

Förslaget innebär att de studieekonomiska förutsättningarna förbättras för målgruppen. Det kan bidra till mer effektiva studier vilket är positivt för den enskilde men också för samhället.

För den som är mellan 16 och 20 år som läser på gymnasienivå kommer det att vara möjligt att få studiehjälp. I studiehjälpen ingår bl.a. studiebidrag som uppgår till 1 250 kronor i månaden. Möjligheten till extra tillägg kommer också att förbättra möjligheterna för ungdomar från inkomstsvaga hushåll att kunna bedriva studier. Elever i gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram kommer också att ha möjlighet till kostnadsersättning (så kallad lärlingsersättning). Lärlingsersättning lämnas med 1 500 kronor per månad (förordningen [2013:1121] om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram).

För studerande på eftergymnasial nivå och till vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå kommer det att vara möjligt att få studiemedel. Under 2025 uppgår totalbeloppet inom studiemedlen, dvs. studiebidrag och studielån, till 14 625 kronor per studiemånad.

Universitets- och högskolerådet framför att det inte är tydligt om förslaget även inkluderar medel för studier utomlands. Regeringen kan konstatera att eftersom förslaget inte innehåller några särskilda bestämmelser om utlandsstudier för målgruppen kommer de generella reglerna i studiestödslagen och studiestödsförordningen vara tillämpliga även för denna grupp. Studiemedel får lämnas för studier utanför Sverige (utlandsstudier) om den studerande under de senaste fem åren har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år (3 kap. 23 § studiestödslagen). Detta krav på bosättning gäller dock inte för utlandsstudier som kan tillgodoräknas helt inom ramen för en

studiemedelsberättigande utbildning som den studerande bedriver vid en läroanstalt i Sverige (3 kap. 25 a § studiestödsförordningen).

Som anges i avsnitt 3.10.6 är det viktigt att de studieekonomiska förutsättningarna för personer som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd förbättras och att lagändringen därför bör därför träda i kraft så snart som möjligt. Därför föreslås det att förslaget ska träda i kraft den 1 januari 2026, vilket är positivt för den enskilde.

Konsekvenser för jämställdheten

Förslaget kommer att gälla lika för kvinnor och män. Totalt bland alla som fick studiebidraget inom studiehjälpen under 2024 var 49 procent kvinnor och 51 procent män. Totalt bland alla som fick studiemedel under 2024 var 73 procent kvinnor och 27 procent män. Att fler kvinnor än män får studiemedel beror till stor del på att kvinnor i större utsträckning än män påbörjar studier. Sett till hur könsfördelningen ser ut bland personer som har beviljats ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd antas förslaget leda till motsvarande andel kvinnor och män som studerar med studiehjälp respektive studiemedel. Förslaget bedöms därför påverka fler kvinnor än män.

Konsekvenser om ingen reglering genomförs

I avsnitt 3.10.4 redogörs det för alternativet att behålla nuvarande ordning och vad det skulle få för effekter. I avsnittet redogörs det också för olika alternativ till avgränsningar av förslagets målgrupp.

Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden, de integrationspolitiska målen, brottsligheten eller miljön.

Studiebidraget inom studiehjälpen är en del av statens stöd till barnfamiljer och syftar bl.a. till att kompensera för en del av familjens kostnader för barnens skolgång. Att det ges en möjlighet till studiehjälp för studier på gymnasial nivå är därför positivt för både barn och barnfamiljer.

När det gäller konsekvenser i förhållande till EU-rätten så rör förslaget inte dessa frågor. Förslaget går därför utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Utvärdering av förslagets konsekvenser

När det gäller utvärderingen av förslagets konsekvenser har CSN enligt myndighetens instruktion bl.a. i uppdrag att följa och analysera studiestödets utveckling och effekter. CSN ska årligen redogöra för detta till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

3.10.8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

2 kap.

4 b § *Studiehjälp får lämnas till studerande som*

1. omfattas av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs, och

2. har beviljats

a) uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 21 kap. 2, 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716), eller

b) uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. 6 § utlänningslagen.

Studiehjälp får dock inte lämnas under de första tolv månaderna av uppehållstillståndens sammanlagda giltighetstid.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om till vilka personer som studiehjälp får lämnas. Övervägandena finns i avsnitt 3.10.4.

Paragrafen kompletterar 4 och 4 a §§ som också innehåller bestämmelser om till vilka personer som studiehjälp får lämnas.

Bestämmelsen i *första stycket punkt 1* innebär att studiehjälp får lämnas till utlänningar som omfattas av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs. Rådets genomförandebeslut har i svensk rätt utsträckts till att även gälla bl.a. utlänningar som lagligen befann sig i Sverige före den 22 december 2023 och är ukrainska medborgare eller hade internationellt skydd i Ukraina samt familjemedlemmar till dessa grupper (4 kap. 19 h § utlänningsförordningen [2006:97]). Studiehjälp får enligt paragrafen även lämnas till studerande som omfattas av dessa bestämmelser.

I *första stycket punkt 2* regleras vilka typer av uppehållstillstånd som kan ge rätt till studiehjälp enligt bestämmelsen.

I *punkt 2 a* regleras rätten till studiehjälp för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Hänvisningen till 21 kap. 2 § utlänningslagen innebär att en studerande kan ha rätt till studiehjälp om han eller hon har beviljats ett uppehållstillstånd på den grunden att han eller hon omfattas av ett beslut om tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet och i enlighet med direktivet har överförts till eller tagits emot i Sverige. Enligt 21 kap. 3 § utlänningslagen får regeringen meddela föreskrifter om att ytterligare kategorier av fördrivna personer, utöver dem som omfattas av genomförandebeslutet, får ges uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, om dessa personer har fördrivits av samma skäl och från samma ursprungsland eller ursprungsregion. Hänvisningen till 21 kap. 3 § innebär att även personer som har beviljats uppehållstillstånd med stöd av sådana föreskrifter meddelade av regeringen kan få studiehjälp. Hänvisningen till 21 kap. 4 § innebär att en person även får beviljas studiehjälp om han eller hon har beviljats uppehållstillstånd på den grunden att han eller hon är gift eller sambo med eller barn till någon som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd.

I *punkt 2 b* regleras rätten till studiehjälp för personer med uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. 6 § utlänningslagen. Hänvisningen till 21 kap. 6 § utlänningslagen innebär att även personer med ett uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd får beviljas studiehjälp. Ett sådant tillstånd kan lämnas om ett program för att förbereda att en utlänning återvänder självmant har inletts när ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd upphör.

I *andra stycket* regleras att studiehjälp inte får lämnas under de första tolv månaderna av uppehållstillståndens sammanlagda giltighetstid. Att det är uppehållstillståndens sammanlagda giltighetstid som ska beaktas innebär att giltighetstiden för t.ex. ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och giltighetstiden för ett uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd kan läggas samman.

Studerande som uppfyller kraven i paragrafen har rätt till studiehjälp. För att beviljas studiehjälp behöver de studerande också uppfylla övriga krav som ställs, t.ex. avseende ålder och studietakt.

3 kap.

4 b § Studiemedel får lämnas till studerande som

1. omfattas av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs, och

2. har beviljats

a) uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 21 kap. 2, 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716), eller

b) uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. 6 § utlänningslagen (2005:716).

Studiemedel får dock inte lämnas under de första tolv månaderna av uppehållstillståndens sammanlagda giltighetstid.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om till vilka personer som studiemedel får lämnas. Övervägandena finns i avsnitt 3.10.4.

Paragrafen kompletterar 4 och 4 a §§ som också innehåller bestämmelser om till vilka personer som studiemedel får lämnas.

Paragrafen är utformad på samma sätt som den nya 2 kap. 4 b §, se författningskommentaren till den paragrafen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

I *punkt 1* anges att de nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2026.

I *punkt 2* regleras att äldre bestämmelser ska tillämpas när Centrala studiestödsnämnden efter ikraftträdandet fattar beslut om studiestöd som avser en period före den 1 januari 2026. De nya bestämmelserna ska alltså inte tillämpas retroaktivt för studieperioder före ikraftträdandet.

3.11 Studiestartstödet avvecklas

3.11.1 Ärendet och dess beredning

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 15 avsnitt 2.9) gjordes bedömningen att studiestartstödet bör avvecklas och att det ska vara helt avvecklat till den 1 januari 2026. I propositionen uttalades en avsikt att återkomma till riksdagen med en proposition om avvecklande av studiestartstödet.

Inom Utbildningsdepartementet har promemorian Avveckling av studiestartstödet utarbetats (U2025/00701). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1* avsnitt 1. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1* avsnitt 2. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 1* avsnitt 3. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Utbildningsdepartementet (U2025/00701).

3.11.2 Studiestartstödet går i stor utsträckning till fel målgrupp

Syftet med studiestartstödet är att öka rekryteringen till studier bland personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Det finns dock tydliga indikationer på att stödet inte går till avsedd målgrupp. När stödet infördes uttalade regeringen att en person som har en gymnasieexamen endast i undantagsfall bör kunna komma i fråga för stödet och att stöd inte bör kunna lämnas till en person som har en utbildning på eftergymnasial nivå (prop. 2016/17:158 s. 35 och 36). Riksrevisionen har i en granskningsrapport (RiR

2024:3) bl.a. analyserat de cirka 10 500 individer som skrivits ut från Arbetsförmedlingen med studier som angiven orsak och som någon gång tagit emot studiestartsstödet under 2017–2022. Riksrevisionen har funnit att omkring hälften av dem hade en färdigställd gymnasieutbildning sedan tidigare och att närmare 30 procent dessutom hade en eftergymnasial utbildning. Studiestartsstödet går alltså i stor utsträckning till fel målgrupp vilket innebär att det sker omfattande felaktiga utbetalningar av stödet.

3.11.3 Nuvarande reglering

Det finns flera olika studiefinansieringsformer för arbetslösa med kort tidigare utbildning

Det finns två olika typer av studiestöd som kan lämnas till vuxna arbetslösa med stora utbildningsbehov. Det är studiemedel och studiestartsstöd. Dessutom kan aktivitetsstöd i vissa fall lämnas till vuxna studerande.

Studiemedel får lämnas till studerande på eftergymnasial nivå och till vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå

Studerande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel som består av studiebidrag och studielån. Studiemedel får lämnas till studerande på eftergymnasial nivå och till vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå (3 kap. 1 och 2 §§ studiestödslagen [1999:1395], 3 kap. 1 § studiestödsförordningen [2000:655] och bilagan till den förordningen).

Studiebidraget är skattefritt och pensionsgrundande (11 kap. 34 § inkomstskattelagen [1999:1229] och 60 kap. 19 § socialförsäkringsbalken).

Studiemedel lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande har rätt till studiemedel utgör 5,74 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid. Under 2025 motsvarar detta 14 625 kronor per studiemånad (3 kap. 11 § studiestödslagen).

Det finns två olika nivåer på bidraget, en generell och en högre nivå. Den generella bidragsnivån utgör 30,3 procent av totalbeloppet medan den högre nivån utgör 67,1 procent av totalbeloppet. Med totalbelopp avses summan av bidrag och lån. Det generella bidraget uppgår till 4 433 kronor per studiemånad under 2025. Det högre bidraget uppgår till 9 806 kronor per studiemånad under 2025. Studiemedel med den högre bidragsnivån kan lämnas för studier på grundläggande och gymnasial nivå till studerande som är 25 år eller äldre och som saknar sådan utbildning. Under vissa förutsättningar får det högre bidragsbeloppet även lämnas till studerande under 25 år (3 kap. 12 och 13 §§ studiestödslagen och 3 kap. 9, 9 a och 10 §§ studiestödsförordningen).

I vissa fall kan den studerande även få tilläggsbidrag, tillägglån och merkostnadslån. Tilläggsbidraget lämnas till studerande som har vårdnaden om barn och utgör ett differentierat kompletterande stöd vars storlek beror på antalet barn. Som exempel uppgår tilläggsbidraget till en studerande med två barn till 1 374 kronor per studiemånad under 2025 (3 kap. 13 a § studiestödslagen och 3 kap. 11 a–11 c §§ studiestödsförordningen).

Tillägglån kan lämnas till studerande över 25 år som har haft en viss arbetsinkomst kalenderåret närmast före studiernas början. Tillägglånet uppgår till 5 044 kronor per studiemånad under 2025 (3 kap. 14 § studiestödslagen och 3 kap. 12 § studiestödsförordningen).

Lån kan även lämnas för vissa merkostnader (merkostnadslån) som den studerande har i samband med sina studier (3 kap. 15 § studiestödslagen och 3 kap. 13 § studiestödsförordningen).

Studiestartsstöd lämnas till personer med kort tidigare utbildning

Syftet med studiestartsstödet är att öka rekryteringen till studier bland personer med stort utbildningsbehov, för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden (1 § lagen [2017:527] om studiestartsstöd).

Studiestartsstöd får lämnas till den som har kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande och gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Vad som avses med en kort utbildning behandlas i propositionen Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd (prop. 2016/17:158). Där anges att i första hand är det personer som inte har en avslutad utbildning på gymnasial nivå som bör omfattas. I vissa fall bör dock även personer som har en avslutad utbildning på gymnasial nivå, men där den tidigare utbildningen med hänsyn till dess ålder eller omfattning behöver kompletteras med ytterligare studier på grundläggande eller gymnasial nivå, anses ha kort utbildning. En person som har en gymnasieexamen eller motsvarande äldre utbildning bör därför endast i undantagsfall kunna komma i fråga för studiestartsstöd. Studiestartsstöd bör dock inte kunna lämnas till den som har en utbildning på eftergymnasial nivå, eftersom en sådan person i detta sammanhang inte kan anses ha en kort utbildning (4 och 6 §§ lagen om studiestartsstöd och prop. 2016/17:158 s. 35 och 36).

Studiestartsstöd får bara lämnas till den som är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Det finns också ett arbetslöshetskrav som den sökande ska uppfylla (6 § lagen om studiestartsstöd och 4 § förordningen [2017:532] om studiestartsstöd).

Stödet får lämnas för studier på grundläggande och gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning i folkhögskola (5 § förordningen om studiestartsstöd).

Den studerande kan få studiestartsstöd från och med det kalenderår som han eller hon fyller 25 år och längst till och med det kalenderår som han eller hon fyller 60 år (5 § lagen om studiestartsstöd).

Studiestartsstödet består av bidrag utan inslag av lån

Studiestartsstödet består av bidrag utan inslag av lån och lämnas i den mån det finns tillgång på medel (1 § lagen om studiestartsstöd).

Vid studier på heltid lämnas stöd med ett belopp som för varje vecka utgör 4,75 procent av prisbasbeloppet, vilket under 2025 motsvarar 12 103 kronor per studiemånad för heltidsstudier. Studerande som har vårdnad om barn kan få ett tilläggsbidrag för varje barn (18 § lagen om studiestartsstöd).

Studiestartsstödet används i kommunernas rekryterande verksamhet

Studiestartsstöd är ett verktyg som kommunerna kan välja att använda inom ramen för sitt ansvar att rekrytera personer till studier (2 § lagen om studiestartsstöd).

En kommun som väljer att använda studiestartsstödet ska uppmana personer i hemkommunen, som kommunen anser kan antas höra till målgruppen för stödet och som kommunen bedömer är prioriterade, att ansöka om stöd. En sådan ansökan ska lämnas till kommunen. Kommunen ska sedan vid prövningen av ansökan bedöma om

den sökande tillhör målgruppen för studiestartsstödet. Om kommunen bedömer att den sökande inte uppfyller villkoren eller om en ansökan kommit in till kommunen utan att den enskilde uppmanats att ansöka ska kommunen avslå ansökan. Om kommunen bedömer att den sökande uppfyller villkoren, ska kommunen i stället överlämna ärendet till Centrala studiestödsnämnden som prövar övriga förutsättningar för stödet (26–28 §§ lagen om studiestartsstöd).

Det finns möjligheter att studera med ersättning vid deltagande i vissa arbetsmarknadspolitiska program

En person som är minst 25 år, som är eller riskerar att bli arbetslös och som söker arbete genom Arbetsförmedlingen kan få aktivitetsstöd för studier på kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning vid folkhögskola inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet förberedande insatser (2 kap. 1 § förordningen [2017:819] om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser och 8 och 30 §§ förordningen [2000:634] om arbetsmarknadspolitiska program).

Personer som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och som är anmälda som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen kan få etableringsersättning bl.a. vid deltagande i utbildning inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå eller motsvarande utbildning inom folkhögskolan. Detta kan de få inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (2 kap. 12 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser och 1, 5 och 13 §§ förordningen [2017:820] om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare).

För att en person ska kunna få aktivitetsstöd eller etableringsersättning behöver Arbetsförmedlingen ha anvisat personen till det arbetsmarknadspolitiska programmet. Det kan Arbetsförmedlingen bara göra om det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat (9 § förordningen [2000:628] om arbetsmarknadspolitiska verksamheten och 5 § förordningen om arbetsmarknadspolitiska program).

3.11.4 Studiestartsstödet ska avvecklas

Regeringens förslag

Studiestartsstödet ska avvecklas.

Till följd av att studiestartsstödet avvecklas ska följändringar göras i annan lagstiftning.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Knappt hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. Det gäller bl.a. *Centrala studiestödsnämnden*, *Arbetsförmedlingen*, *Statens skolinspektion*, *Försäkringskassan*, *Gotlands kommun*, *Nätverket unga för tillgänglighet (Nuft)* och *Svenskt Näringsliv*. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)* bedömer att lagförslaget är välavvägt mot bakgrund av att stödet till stor del inte går till den tilltänkta målgruppen. IFAU framför också att forskningsstödet för den utbildningssubvention som stödet innebär är osäkert. *Borås kommun* anser att studiestartsstödet inte har fungerat på det sätt som avsetts. Enligt kommunen är stödet utformat på ett sätt som inte kan förväntas ge likvärdighet i tillämpningen då det finns ett

betydande tolkningsutrymme kring reglerna. *Umeå kommun* ställer sig positiv till förslaget då det kan bidra till en mer effektiv och rättssäker hantering av studiestöd. *Sveriges Kommuner och regioner (SKR)* anser också att avvecklingen av studiestartsstödet är ett nödvändigt steg för att säkerställa en mer rättssäker och effektiv hantering. SKR vill samtidigt understryka att behovet av utbildning och ändamålsenliga rekryterande studiestöd kvarstår för kortutbildade personer som uppbär ekonomiskt bistånd. SKR, och även Borås kommun, föreslår därför att det utreds och inrättas en mer träffsäker form av studiefinansiering för denna målgrupp.

Drygt hälften av remissinstanserna ifrågasätter att studiestartsstödet ska avvecklas och föreslår i stället att reglerna för stödet justeras. Det gäller bl.a. *Specialpedagogiska skolmyndigheten*, *Myndigheten för delaktighet*, *Enköpings kommun*, *Luleå kommun*, *Uppsala kommun*, *Folkebildningsrådet* och *Landsorganisationen i Sverige (LO)*. *Gävle kommun* anser att avskaffandet av studiestartsstödet riskerar att försämra möjligheterna för lågutbildade och personer med utländsk utbildning att ta steget in i studier och vidare mot arbetsmarknaden. Att studera med studiemedel innebär enligt kommunen skuldsättning och många i målgruppen är enligt kommunen tveksamma till att ta lån för studier, särskilt på grundläggande nivå. *Karlstads kommun* bedömer också att en avveckling av studiestartsstödet innebär en ökad skuldsättning för en redan sårbar målgrupp, med påtagligt ökad risk för återbetalningsproblem. *Akademikerförbundet SSR* ser gärna att en utredning tillsätts som kan göra studiestartsstödet träffsäkert rörande målgruppen där målet måste vara ett tydligt, rättssäkert, ändamålsenligt och tillgängligt stöd som leder till att fler i denna målgrupp kan utbilda sig. *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* framför en liknande synpunkt. Om studiestartsstödet avvecklas vill TCO poängtera vikten av att se över alternativa möjligheter till rekryterande studiefinansiering för personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov.

Skälen för regeringens förslag

Studiestartsstödet går i stor utsträckning till fel målgrupp vilket innebär att det görs omfattande felaktiga utbetalningar av stödet

Studiestartsstödet ska vara ett verktyg för kommunerna för att kunna öka rekryteringen till studier bland personer med stort utbildningsbehov som annars inte hade valt att studera. Det är avsett för personer med kort tidigare utbildning och en person som har en gymnasieexamen bör endast i undantagsfall kunna komma i fråga för stödet. Stödet ska hanteras på ett rättvist och rättssäkert sätt. För att det ska vara möjligt ska kommunerna ta fram lokala riktlinjer för hur stödet ska användas och vilka tolkningar som ska göras (prop. 2016/17:158 s. 30, 35 och 41).

Som beskrivits i avsnitt 3.11.2 har Riksrevisionen funnit att det finns indikationer på att studiestartsstödet har hanterats på ett sätt som inte är i linje med stödets syfte. Av granskningsrapporten framgår bl.a. att omkring hälften av dem som fått studiestartsstöd under 2017–2022 efter att ha skrivit ut sig från Arbetsförmedlingen hade en färdigställd gymnasieutbildning sedan tidigare och att närmare 30 procent dessutom hade en eftergymnasial utbildning. Att studiestartsstödet i stor omfattning går till dem med en starkare utbildningsbakgrund än vad som är tänkt innebär att det sker omfattande felaktiga utbetalningar av stödet. Korrekta utbetalningar är centralt för att tilliten till välfärdssystemet ska kunna upprätthållas. En av utgångspunkterna för studiestödssystemet är också att stöd endast ska betalas ut till dem som har rätt till det.

Ett annat problem med studiestartsstödet är att arbetssökande med kort utbildning inte har likvärdiga möjligheter att studera med stödet. Det är frivilligt för en kommun att ansluta sig till studiestartsstödet och några kommuner står också utanför. Det finns därutöver stora skillnader i hur hög grad de anslutna kommunerna använder sin till-

delade budget för stödet. Ovanstående problem är något som också lyfts fram i Riksdagens granskningsrapport.

Studiestartsstödet hanteras alltså inte på ett rättvist och rättssäkert sätt och det är ett skäl för att avveckla stödet. Det är en bedömning som delas av bl.a. *CSN*, *Arbetsförmedlingen*, *SKR*, *Borås kommun* och *Umeå kommun*. Ett alternativ till att avveckla studiestartsstödet skulle kunna vara att genomföra regelförändringar så att stödet inte kan ges till dem som har en högre utbildningsnivå än avsett. För att kunna hantera studiestartsstödet på ett rättvist och rättssäkert sätt är det dock en central del av stödets konstruktion att kommunerna ska fastställa lokala riktlinjer. Sådana riktlinjer kan t.ex. innehålla principer för den prioritering som ska göras av kommunen vad gäller individers utbildningsbakgrund och utbildningsbehov (prop. 2016/17:158 s. 40–41). Att säkerställa att stödet endast kan ges till kortutbildade skulle kräva alltför omfattande förändringar av stödets konstruktion och administration för att det ska kunna anses motiverat. Regeringen delar därför inte synpunkterna från bl.a. *Enköpings kommun*, *Folkbildningsrådet* och *LO* om att reglerna för stödet ska justeras i stället för att stödet ska avvecklas.

Studiestartsstödet infördes 2017 och volymerna har sedan dess varit låga och de har även minskat över tid. Stödet fungerar därmed i stora delar inte som det var avsett. Som *IFAU* framför så är också forskningsstödet för den utbildningssubvention som stödet innebär osäkert. Sammantaget finns det därmed enligt regeringen flera starka skäl som talar för att studiestartsstödet bör avvecklas.

Det finns omfattande möjligheter till studiefinansiering inom studiemedelssystemet och vid deltagande i vissa arbetsmarknadspolitiska program

Det svenska studiestödet är ett av världens mest generösa studiestödssystem och för den målgrupp som studiestartsstödet är avsett för finns det goda möjligheter att få det högre bidraget inom studiemedlen. Målgruppen för det högre bidraget liknar på många sätt den målgrupp som studiestartsstödet riktar sig till i dag. Båda stöden riktar sig primärt till personer med kort tidigare utbildning och stora utbildningsbehov. Den högre bidragsnivån inom studiemedlen är visserligen något lägre än studiestartsstödet men totalbeloppet inom studiemedlen, dvs. studiebidrag och studielån sammantagna, är högre än den bidragsnivå som studiestartsstödet kan erbjuda. Studiebidraget inom studiemedlen är också, till skillnad från studiestartsstödet, pensionsgrundande. Studier med studiemedel innebär dock att studielån kan bli aktuellt vilket skulle kunna leda till en ökad skuldsättning för den enskilde och i förlängningen en ökad risk för återbetalningsproblem. Det är också något som lyfts av *Gävle kommun* och *Karlstads kommun*.

Genom det högre bidraget kan emellertid skuldsättningen hållas nere för studier på lägre nivåer. För de låntagare som av någon anledning har svårt att betala tillbaka sina lån finns det dessutom särskilda trygghetsregler inom återbetalningssystemet. Det finns t.ex. möjlighet att söka nedsättning av återbetalningen eller avskrivning av studieskulden. Det är också viktigt att poängtera att möjligheterna för enskilda att återbetala sina studieskulder stärks om utbildningen slutförs. En av regeringens huvudprioriteringar inom utbildningspolitiken är att ge goda förutsättningar för att studera på utbildningar av hög kvalitet inom den kommunala vuxenutbildningen, yrkeshögskolan och högskolan.

Målgruppen för studiestartsstödet har alltså goda möjligheter att studera med förmånliga villkor inom studiemedelssystemet genom det högre bidraget. Det finns därutöver goda möjligheter att studera på grundläggande och gymnasial nivå vid deltagande i vissa arbetsmarknadspolitiska program och då med etableringsersättning eller aktivitetsstöd. För den avsedda målgruppen för studiestartsstödet, dvs. kortutbildade arbets-

lösa med stora utbildningsbehov, finns det alltså även utan studiestartsstödet omfattande möjligheter till studiefinansiering. Med anledning av det och mot bakgrund av att studiestartsstödet inte används som avsett bör stödet avvecklas. Följaktligen bör lagen (2017:527) om studiestartsstöd upphävas.

Vid ett avvecklande av studiestartsstödet vill bl.a. *Akademikerförbundet SSR*, *SKR* och *TCO* att möjligheter till studiefinansiering för personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov ska ses över. När det gäller målgruppens möjligheter till studiefinansiering har regeringen i budgetpropositionen för 2025 aviserat att det finns ett behov av en översyn av studiemedelssystemet. Utgångspunkterna för översynen bör vara ett studiestödssystem som är följamt mot dagens och framtida utbildningssystem och arbetsmarknadens behov samt att effektiviteten i rekryteringen till studier ska öka. En av utgångspunkterna för den aviserade översynen bör också vara att tryggheten för de studerande värnas och att de studerandes skuldsättning beaktas (prop. 2024/25:1 utg.omr. 15 avsnitt 2.9).

Även följdändringar i annan lagstiftning behöver göras

Bestämmelser om hur studiestartsstödet samspelar med andra stöd och ersättningar finns i studiestödslagen (1999:1395), lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring och socialförsäkringsbalken. I inkomstskattelagen (1999:1229) finns en bestämmelse om att ersättning i form av studiestartsstöd inte ska tas upp som inkomst av tjänst. Med anledning av att studiestartsstödet avskaffas behöver följdändringar göras i dessa lagar. Dessa lagändringar behandlas i avsnitt 2.2–2.6. Ändringen i inkomstskattelagen behandlas dock i volym 1, avsnitt 11.

3.11.5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Lagen om upphävande av lagen om studiestartsstöd ska träda i kraft den 1 januari 2026. Den upphävda lagen ska dock gälla för studiestartsstöd som avser tid före ikraftträdandet.

Även ändringarna i de lagar där följdändringar görs ska träda i kraft den 1 januari 2026. Det ska också införas övergångsbestämmelser i dessa lagar som innebär att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. Detta gäller bl.a. *Centrala studiestödsnämnden*, *Arbetsförmedlingen* och *Sveriges Kommuner och Regioner*.

Försäkeringskassan framför att de föreslagna övergångsbestämmelserna till ändringen i socialförsäkringsbalken kan medföra oklarheter när det gäller betalningsskyldighet för underhållsstöd och att övergångsbestämmelserna bör tydliggöras. Till exempel kan det anges att när det gäller beräkning av inkomstunderlag vid betalningsskyldighet för underhållsstöd tillämpas de nya bestämmelserna första gången i februari 2028.

Skälen för regeringens förslag

Lagen om upphävande av lagen om studiestartsstöd ska träda i kraft så snart som möjligt

Eftersom det sker omfattande felaktiga utbetalningar av studiestartsstöd är det angeläget att stödet avvecklas så snabbt som möjligt. Regeringen har i budgetpropositionen för 2025 gjort bedömningen att studiestartsstödet ska vara helt avvecklat till den 1 januari 2026. Lagen om studiestartsstöd bör därför upphävas vid samma tidpunkt. Mot denna bakgrund föreslås det att lagen om upphävande av lagen om studiestartsstöd ska träda i kraft den 1 januari 2026. Även efter den 1 januari 2026 finns det dock ett behov av att kunna pröva förhållanden som avser tid före ikraftträdandet, t.ex. frågor om återkrav. Av denna anledning bör den upphävda lagen fortsatt gälla för studiestartsstöd som avser tid före ikraftträdandet.

Följdändringarna i annan lagstiftning ska träda i kraft samtidigt

Som beskrivs i avsnitt 3.11.4 finns bestämmelser om hur studiestartsstödet samspelar med andra stöd och ersättningar i studiestödslagen, lagen om omställningsstudiestöd, lagen om arbetslöshetsförsäkring och socialförsäkringsbalken. I inkomstskattelagen finns en bestämmelse om att ersättning i form av studiestartsstöd inte ska tas upp som inkomst av tjänst. Avvecklandet av studiestartsstödet innebär att det behöver göras följdändringar i dessa lagar. Även dessa ändringar bör träda i kraft den 1 januari 2026.

Efter ikraftträdandet finns det dock behov av att kunna pröva förhållanden som avser studiestartsstöd som har beviljats enligt äldre bestämmelser. Som ett exempel på detta kan nämnas beräkningen av inkomstunderlag vid betalningsskyldighet för underhållsstöd enligt socialförsäkringsbalken. Vid den beräkningen gäller att inkomster i form av studiestartsstöd ska räknas med (19 kap. 15 § socialförsäkringsbalken). I och med att lagen om studiestartsstöd upphävs föreslås att denna bestämmelse ändras så att studiestartsstöd inte längre ska tas med vid beräkningen, se avsnitt 2.3. Beräkningen görs dock på inkomster som ligger två år bakåt i tiden. Under två år efter upphävandet av lagen om studiestartsstöd kommer det därför vara nödvändigt att ta hänsyn till studiestartsstöd som gäller tid före ikraftträdandet. För att det ska vara möjligt behövs den föreslagna övergångsbestämmelsen som föreskriver att äldre bestämmelser fortfarande gäller för förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet. Regeringen delar därmed inte *Försäkringskassans* bedömning att en sådan formulering är otydlig när det gäller hur beräkningen ska göras av inkomstunderlag vid betalningsskyldighet för underhållsstöd. Regeringen föreslår därför att det i lagen om ändring i socialförsäkringsbalken ska införas en sådan övergångsbestämmelse. På samma sätt föreslås en likalydande övergångsbestämmelse införas i övriga lagar där följdändringar görs.

3.11.6 Konsekvenser

Vilka kan bli berörda?

Förslaget att ta bort studiestartsstödet påverkar de som studerar eller planerar att studera med stödet. Stödet avvecklas fullt ut fr.o.m. den 1 januari 2026. Under 2024 var det ca 4 300 personer som studerade med studiestartsstöd. Förslagen påverkar också administrerande myndigheter och kommuner.

Konsekvenser för staten

Konsekvenser för statens budget

Studiestartsstöd lämnas i den mån det finns tillgång på medel och det har årligen funnits 400 miljoner kronor avsatta för ändamålet. Regeringen har i budgetpropositionen för 2025 gjort bedömningen att studiestartsstödet bör avvecklas (prop. 2024/25:1 utg.omr. 15, bet. 2024/25:UbU2, rskr. 2024/25:103). Därför minskas medlen till 300 miljoner kronor för 2025 och stödet ska vara helt avvecklat den 1 januari 2026. Att stödet avvecklas innebär alltså en besparing för staten. Vissa studerande som i dag tillhör målgruppen för studiestartsstödet kommer dock att studera med ordinarie studiemedel eller med bibehållet aktivitetsstöd. Detta innebär vissa ökade kostnader för staten men dessa dynamiska effekter kan hanteras inom redan avsatta medel.

Konsekvenser för Centrala studiestödsnämnden

Centrala studiestödsnämnden (CSN) är ansvarig myndighet för studiestartsstödet och har till uppgift att pröva frågor om stödet. Att studiestartsstödet tas bort innebär att myndigheten inte längre kommer behöva hantera handläggningen av stödet. Det kommer att frigöra resurser hos myndigheten som i stället kan användas för annan prioriterad verksamhet inom studiestödsområdet. Myndigheten kommer dock även efter att stödet avvecklats fullt ut behöva hantera återkrav av felaktigt utbetalat studiestartsstöd. Denna hantering bedöms dock vara av mindre omfattning. Eftersom vissa studerande i stället kommer att studera med studiemedel kommer myndigheten samtidigt behöva hantera fler sådana ärenden. Sammantaget bör dock ett borttagande av studiestartsstödet innebära en minskad administration för myndigheten.

Konsekvenser för Överklagandenämnden för studiestöd

Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) är överklagandeinstans för ärenden om tilldelning och återkrav av studiestartsstöd. ÖKS prövade 50 ärenden under 2024 som rörde studiestartsstöd, vilket kan jämföras med det totala antalet överklagandeärenden hos myndigheten som under samma år uppgick till drygt 6 600. Ärenden om studiestartsstöd är också oftast av en enklare karaktär. Att studiestartsstödet avvecklas kommer därmed att minska ärendemängden något hos ÖKS men det bedöms samtidigt inte få någon större påverkan på myndighetens handläggning.

Konsekvenser för Arbetsförmedlingen

Kommunernas rekryteringsarbete ska ske i samverkan med Arbetsförmedlingen. Att studiestartsstödet tas bort innebär att myndigheten inte längre behöver vara delaktig i administrationen av stödet. I detta ligger bl.a. att myndigheten inte längre kommer att behöva lämna vissa uppgifter till CSN för CSN:s prövning av målgruppen. Arbetsförmedlingen ska dock fortsatt arbeta med att stödja målgruppen för studiestartsstödet, dvs. kortutbildade arbetslösa som har ett stort utbildningsbehov för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Enligt Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2025 ska myndigheten i sin verksamhet prioritera arbetet med personer som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa i syfte att dessa personer ska övergå till arbete eller reguljär utbildning. Vidare ska myndigheten bl.a. öka antalet övergångar till utbildning som på sikt syftar till osubventionerat arbete. När studiestartsstödet tas bort kan det samtidigt innebära att studerande i högre utsträckning än tidigare ges möjlighet att studera med aktivitetsstöd förutsatt att Arbetsförmedlingen bedömer att utbildningen krävs för att öka den arbetssökandes chanser att få ett arbete. Sammantaget bör därför ett borttagande av studiestartsstödet inte ha någon större påverkan på myndighetens totala administration.

Konsekvenser för enskilda

Att studiestartsstödet avvecklas innebär att studiemedel blir den huvudsakliga studiefinansieringskällan för vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå. När det gäller personer med en starkare utbildningsbakgrund, dvs. personer som har en gymnasieexamen och som stödet egentligen inte är avsett för, har dessa som alla andra studerande möjlighet att söka vanligt studiemedel för sina studier. Totalbeloppet inom studiemedlen, dvs. för studiebidrag och studielån, uppgår till 14 625 kronor per studiemånad under 2025. Studiestartsstödet uppgår till 12 103 kronor per studiemånad under 2025. Studiemedlen har alltså ett högre totalbelopp än vad studiestartsstödet kan erbjuda.

När det gäller målgruppen för studiestartsstödet har dessa goda möjligheter att studera med förmånliga villkor inom studiemedelssystemet genom det högre bidraget. Det högre bidraget höjdes också med 300 kronor per studiemånad under 2018 och uppgår till 9 806 kronor per studiemånad under 2025. Skillnaden i bidragsbelopp mellan stöden har därmed minskat sedan studiestartsstödet infördes 2017. Inom studiemedelssystemet finns det också, likt studiestartsstödet i dag, möjlighet för studerande med barn att få ett tilläggsbidrag. Studerande som tidigare har haft en arbetsinkomst kan under vissa förutsättningar få ett tilläggsbidrag inom studiemedlen. Målgruppen för studiestartsstödet har därmed möjlighet att få ett större månadsbelopp under studietiden.

Som redovisats i avsnitt 3.11.4 innebär studier med studiemedel att studielån kan bli aktuellt vilket skulle kunna leda till en ökad skuldsättning för den enskilde och i förlängningen en ökad risk för återbetalningsproblem. Genom det högre bidraget kan dock skuldsättningen hållas nere för studier på lägre nivåer. Det är också viktigt att poängtera att för de låntagare som av någon anledning har svårt att betala tillbaka på sina lån finns det särskilda trygghetsregler inom återbetalningssystemet. Det finns t.ex. möjlighet att söka nedsättning av återbetalningen eller avskrivning av studieskuldena. När det gäller målgruppens möjligheter till studiefinansiering har regeringen också i budgetpropositionen för 2025 aviserat att det finns ett behov av en översyn av studiemedelssystemet. En av utgångspunkterna för den aviserade översynen bör också vara att tryggheten för de studerande värnas och att de studerandes skuldsättning beaktas (prop. 2024/25:1 utg.omr. 15 avsnitt 2.9).

Studiestartsstödet föreslås vara helt avvecklat den 1 januari 2026. Därefter har den studerande goda möjligheter att fortsätta sina studier med det högre bidraget inom studiemedlen. Målgruppen för studiestartsstödet kommer också ha möjlighet att studera med bibehållet aktivitetsstöd. Några remissinstanser, bl.a. *Specialpedagogiska skolmyndigheten* och *Sundsvalls kommun*, anser att aktivitetsstödet inte är ett likvärdigt alternativ till studiestartsstödet, bl.a. eftersom det i många fall ger en lägre ersättning än studiestartsstödet. Regeringen anser dock att studier med bibehållet aktivitetsstöd är ett bra incitament för arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden att studera inom det reguljära utbildningsväsendet för att på så sätt förbättra den arbetsökandes chanser att få jobb. Som *Arbetsförmedlingen* lyfter har studiestartsstödet inte heller varit likvärdigt och det har också bidragit till att finansieringen av studier upplevts som fragmenterad. Det har skapat osäkerhet kring vilket stöd en individ bör och kan söka vid finansiering av studier. Att målgruppen för studiestartsstödet i större utsträckning kan få aktivitetsstöd bör enligt regeringen innebära en mer rättssäker process än studiestartsstödet, vilket är något som också lyfts av *Gotlands kommun*.

Sammantaget bör därför ett borttagande av studiestartsstödet inte medföra några större konsekvenser för enskilda. Detta eftersom befintliga studiefinansieringsmöjligheter inom det generösa studiemedelssystemet och aktivitetsstödet bör vara tillräckliga för målgruppen.

Konsekvenser för kommuner

Studiestartsstödet är ett verktyg som kommunerna kan välja att använda inom ramen för sitt ansvar att verka för att vuxna deltar i utbildning och för att rekrytera personer till studier. En kommun som väljer att använda sig av studiestartsstödet ska efter framtagandet av lokala riktlinjer bl.a. pröva om sökande har kort utbildning och ett stort utbildningsbehov samt om sökande uppfyller ålderskraven för stödet. Att studiestartsstödet tas bort innebär därför en minskad administration för kommunerna. Samtidigt kan behovet av information och vägledning till målgruppen öka när det gäller andra studiefinansieringsformer. Kommunernas ansvar när det gäller det rekryterande arbetet kommer också finnas kvar. I detta ligger att varje kommun fortsatt aktivt ska verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå eller i anpassad utbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning. Varje kommun ska också fortsatt informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå och anpassad utbildning på gymnasial nivå samt aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning (20 kap. 10 och 17 §§ skollagen [2010:800]). Sammantaget bör borttagandet av studiestartsstödet innebära en något minskad administration för kommunerna. Samtidigt kan kommunernas kostnader för försörjningsstöd komma att påverkas. Några remissinstanser, bl.a. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* och *Kalmar kommun*, har synpunkter på promemorians konsekvensbeskrivning när det gäller kommunernas kostnader för försörjningsstöd. De menar bl.a. att dessa kostnader kan komma att öka när stödet tas bort. Regeringen kan konstatera att när stödet infördes så gjordes bedömningen att det kunde leda till att behovet av ekonomiskt bistånd minskade. Statens ersättning till kommunerna minskades dock inte med motsvarande beräknad kostnadsbesparing. Att studiestartsstödet avvecklas kan påverka kommunernas kostnader för försörjningsstöd men samtidigt bedöms det inte, på samma sätt som när stödet infördes, medföra att den kommunala finansieringsprincipen blir tillämplig.

Konsekvenser för domstolar

Kommunernas beslut om att den studerande tillhör målgruppen för stödet kan i dag bli föremål för laglighetsprövning. Förslaget innebär därför att denna uppgift utgår för domstolarna. Dessa mål har dock varit mycket ovanliga och förslaget bedöms därför inte påverka domstolarnas ärendemängd.

Konsekvenser för jämställdheten

Det är fler kvinnor än män som studerar med studiestartsstöd. Under 2024 var 73 procent av de studerande kvinnor och 27 procent var män. Såväl kvinnor som män kommer dock ha samma möjligheter att studera på grundläggande och gymnasial nivå genom generösa villkor inom studiemedelssystemet, t.ex. med det högre bidraget. Både kvinnor och män kommer också fortsatt ha möjlighet att studera med bibehållet aktivitetsstöd. Ett flertal remissinstanser, bl.a. *SKR*, *Skellefteå kommun* och *Västerås kommun*, delar inte promemorians bedömning om att förslaget inte bedöms påverka jämställdheten. Regeringen kan konstatera att avvecklingen av studiestartsstödet kommer att påverka fler kvinnor än män. Eftersom regeringen bedömer att befintliga studiefinansieringsmöjligheter är tillräckliga bör dock förslaget inte få några negativa konsekvenser för jämställdheten.

Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden, de integrationspolitiska målen, brottsligheten eller miljön.

När det gäller konsekvenserna för barn till studerande med studiestartsstöd delar bl.a. *Uppsala kommun* och *Simrishamns kommun* inte promemorians bedömning om att förslaget inte har några konsekvenser för barnens situation. Regeringen kan konstatera att många av dem som studerar med studiestartsstöd har barn och dessa studerande kan därmed få tilläggsbidrag. Tilläggsbidraget syftar till att underlätta för föräldrar att studera samt till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer. Stödet har således en rekryterande effekt för studerande föräldrar med studiestartsstöd. Samma möjligheter till tilläggsbidrag finns också inom det ordinarie studiemedelssystemet. Eftersom regeringen bedömer att befintliga studiefinansieringsmöjligheter är tillräckliga bör dock förslaget sammantaget inte få några negativa konsekvenser för barnens situation.

När det gäller konsekvenserna för personer med funktionsnedsättning så lyfter *Myndigheten för delaktighet (MFD)* att promemorian saknar en konsekvensanalys av vilka grupper som berörs av avvecklingen, särskilt ur ett funktionshinderperspektiv. Många personer med funktionsnedsättning studerar enligt MFD på folkhögskola, där studiestartsstödet i vissa fall kan vara avgörande för att möjliggöra studier. Några alternativa stödformer föreslås inte i promemorian, annat än att individer hänvisas till ordinarie studiemedel. Att avveckla stödet riskerar enligt MFD eventuellt att slå särskilt hårt mot personer med funktionsnedsättning. Regeringen vill poängtera att det inom studiemedelssystemet finns vissa möjligheter till anpassningar för studerande med funktionsnedsättning. En funktionsnedsättning kan i vissa fall t.ex. innebära att studierna tar längre tid än normalt och då är det möjligt att under vissa förutsättningar studera på en lägre studietakt men med studiemedel för normal studietakt. Det kan t.ex. innebära studier på 75 procent av heltid men med studiemedel för studier på 100 procent. Det är då också möjligt att under vissa förutsättningar få delar av studielånet avskrivet. Förslaget bör därför sammantaget inte få några negativa konsekvenser för gruppen med funktionsnedsättning.

3.11.7 Författningskommentar

Förslaget till lag om upphävande av lagen (2017:527) om studiestartsstöd

Lagen innebär att lagen om studiestartsstöd upphör att gälla.

Enligt första punkten i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna träder lagen i kraft den 1 januari 2026. Lagen om studiestartsstöd upphör alltså att gälla detta datum.

Enligt andra punkten i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna gäller den upphävda lagen dock fortfarande i fråga om studiestartsstöd som avser tid före ikraftträdandet. Detta innebär att bl.a. att studiestartsstöd som betalats ut felaktigt eller med för högt belopp även fortsatt kan återkrävas enligt lagens bestämmelser. Det blir också fortsatt möjligt att överklaga ett beslut om studiestartsstöd som avser tid före den 1 januari 2026.

Övervägandena finns i avsnitt 3.11.4 och 3.11.5.

Övriga lagförslag

Lagförslagen är en följd av att lagen (2017:527) om studiestartsstöd upphävs. De paragrafer som hänvisar till lagen om studiestartsstöd eller på annat sätt nämner studiestartsstöd ändras på så sätt att hänvisningen eller omnämnandet tas bort.

I samtliga lagar där följdändringar görs införs också en övergångsbestämmelse som innebär att äldre bestämmelser fortfarande gäller för förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet. Bestämmelsen medför att studiestartsstöd som hänför sig till tiden före den 1 januari 2026 kan beaktas vid tillämpningen av lagarna även under

2026 och senare. T.ex. kan studiestartsstöd som hänför sig till tiden före den 1 januari 2026 tas med i beräkningen av inkomstunderlag vid betalningsskyldighet för underhållsstöd enligt socialförsäkringsbalken även om beräkningen görs 2026 eller senare.

Övervägandena finns i avsnitt 3.11.4 och 3.11.5.

3.12 Budgetförslag

3.12.1 1:1 Studiehjälp

Tabell 3.7 Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor

2024	Utfall	4 351 958	Anslagssparande	166 304
2025	Anslag	4 544 297 ¹	Utgiftsprognos	4 483 841
2026	Förslag	4 571 331		
2027	Beräknat	4 621 332		
2028	Beräknat	4 624 425		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiehjälp i form av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor. Anslaget får användas för utgifter för kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och annan lärlingsliknande utbildning.

Skälen för regeringens förslag

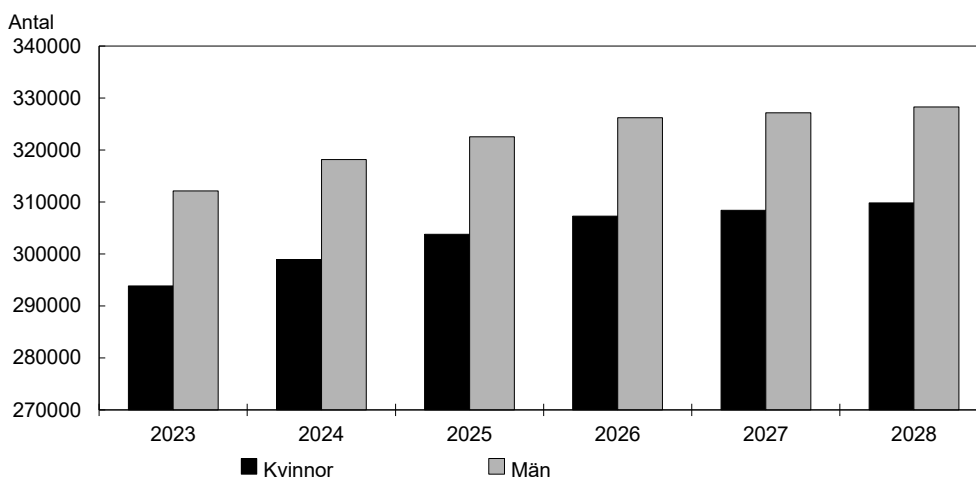
Tabell 3.8 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	4 544 297	4 544 297	4 544 297
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	14 000	14 000	14 000
<i>varav BP26</i>	<i>14 000</i>	<i>14 000</i>	<i>14 000</i>
– Rätt till studiestöd för ukrainska medborgare	14 000	14 000	14 000
Makroekonomisk utveckling			
Volym	13 034	63 035	66 128
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 571 331	4 621 332	4 624 425

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Drygt 98 procent av de elever som avslutar grundskolans årskurs 9 påbörjar gymnasieskolan samma år. Andelen är ungefär lika stor för kvinnor som för män. Ytterligare ett antal påbörjar gymnasiestudier nästföljande år. Utgifterna för studiehjälp är därför främst beroende av utvecklingen av befolkningen i åldern 16–20 år. Befolkningsframskrivningar från Statistiska centralbyrån visar att antalet ungdomar i aktuella åldrar kommer att öka kommande år.

Diagram 3.12 Folkmängd 16–20 år

Källa: Statistiska centralbyrån.

Mot denna bakgrund bedöms utgifterna för studiebidraget, inackorderingstillägget, och det extra tillägget minska med 13 034 000 kronor under 2026. Åren 2027 och 2028 beräknas utgifterna öka med 63 035 000 kronor respektive 66 128 000 kronor jämfört med vad som har anvisats för 2025.

Regeringen föreslår i denna proposition bättre möjligheter till studiestöd för personer som tvingats lämna Ukraina. Förslaget leder till ökad efterfrågan på studiehjälp (se närmare avsnitt 3.10). Anslaget ökas därför med 14 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

Regeringen föreslår att 4 571 331 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Studiehjälp* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 4 621 332 000 kronor respektive 4 624 425 000 kronor.

3.12.2 1:2 Studiemedel

Tabell 3.9 Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

2024	Utfall	19 549 981	Anslagssparande	713 636
2025	Anslag	20 627 376 ¹	Utgiftsprognos	20 014 229
2026	Förslag	19 788 041²		
2027	Beräknat	19 723 942		
2028	Beräknat	20 106 073		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Varav 3 662 575 tkr avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2026 sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2023 som uppgick till -415 985 tkr.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift. Anslaget får användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som upphört.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.10 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	20 438 576	20 438 576	20 438 576
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	1 972 060	2 013 339	2 048 733
varav BP26	-103 260	-86 360	-1 100
– Rätt till studiestöd för ukrainska medborgare	-24 000	-24 000	-24 000
– Partiellt vilande sjukersättning och aktivitetsersättning	7 500	15 000	15 000
– Ytterligare utbyggnad av Yrkeshögskolan	61 250	127 890	213 150
– Tillskott till statsbidrag för regionalt yrkesvux	37 240		
– Förlängning och förstärkning av Nationell Yrkesutbildning	14 750	14 750	14 750
– Ytterligare effektivisering av det högre bidraget	-200 000	-220 000	-220 000
Makroekonomisk utveckling	297 027	276 088	499 846
Volym	-620 039	-807 478	-687 499
Överföring till/från andra anslag	-4 510 000	-4 510 000	-4 510 000
Övrigt	2 210 417	2 313 417	2 316 417
Förslag/beräknat anslag	19 788 041	19 723 942	20 106 073

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår i denna proposition bättre möjligheter till studiestöd för personer som tvingats lämna Ukraina. Förslaget leder till ökad efterfrågan på studiemedel (se närmare avsnitt 3.10). Anslaget ökas därför med 26 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

För att finansiera förslaget om bättre möjligheter till studiestöd för personer som tvingats lämna Ukraina minskas medel avseende det högre bidraget inom studiemedlen. Anslaget minskas därför med 50 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade möjligheter till studier med vilande sjuk- och aktivitetsersättning (se närmare utg.omr. 10 avsnitt 3.9). Förslaget leder till ökad efterfrågan på studiemedel. Anslaget ökas därför med 7 500 000 kronor 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget öka med 15 000 000 kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 4.5.3). Anslaget ökas därför med 61 250 000 kronor 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget öka med 127 890 000 kronor respektive 213 150 000 kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition en utbyggnad av piloten Nationell yrkesutbildning vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 4.5.2). Anslaget ökas därför med 14 750 000 kronor 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom regional yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux) vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 4.5.2). Anslaget ökas därför med 37 240 000 kronor 2026.

För att finansiera andra prioriterade reformer minskas medel avseende det högre bidraget inom studiemedlen. Anslaget minskas därför med 200 000 000 kronor 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget minska med 220 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 19 788 041 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Studiemedel* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 19 723 942 000 kronor respektive 20 106 073 000 kronor.

3.12.3 1:3 Omställningsstudiestöd

Tabell 3.11 Anslagsutveckling 1:3 Omställningsstudiestöd

Tusental kronor

2024	Utfall	1 337 555	Anslagssparande	1 498 445
2025	Anslag	4 877 000 ¹	Utgiftsprognos	2 446 802
2026	Förslag	7 339 000²		
2027	Beräknat	7 751 045		
2028	Beräknat	8 130 661		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Varav 672 000 tkr avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2026.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för omställningsstudiebidrag enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd. Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för omställningsstudiebidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.12 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:3 Omställningsstudiestöd

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	4 877 000	4 877 000	4 877 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Makroekonomisk utveckling		412 045	791 661
Volym			
Överföring till/från andra anslag	4 503 000	4 503 000	4 503 000
Övrigt	-2 041 000	-2 041 000	-2 041 000
Förslag/beräknat anslag	7 339 000	7 751 045	8 130 661

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 7 339 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Omställningsstudiestöd* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 7 751 045 000 kronor respektive 8 130 661 000 kronor.

3.12.4 1:4 Statens utgifter för räntor på studielån

Tabell 3.13 Anslagsutveckling 1:4 Statens utgifter för räntor på studielån

Tusental kronor

2024	Utfall	1 281 645	Anslagssparande	25 484
2025	Anslag	2 319 551 ¹	Utgiftsprognos	2 275 064
2026	Förslag	2 816 050		
2027	Beräknat	2 883 789		
2028	Beräknat	2 864 886		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statens utgifter avseende nedsättning av räntor på studielån, för ränteutgifter på lån för återkrav av studiemedel och för avgifter till Riksgälds-kontoret för studielån upplånade efter 1988 enligt studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.14 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:4 Statens utgifter för räntor på studielån

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	2 319 551	2 319 551	2 319 551
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	4 370	5 251	7 257
<i>varav BP26</i>	2 020	2 620	4 360
– Ytterligare utbyggnad av Yrkeshögskolan	1 250	2 610	4 350
– Tillskott till statsbidrag för regionalt yrkesvux	760		
– Förlängning och förstärkning av Nationell Yrkesutbildning	10	10	10
Makroekonomisk utveckling	368 467	323 666	304 299
Volym	119 662	231 321	229 779
Överföring till/från andra anslag	7 000	7 000	7 000
Övrigt	-3 000	-3 000	-3 000
Förslag/beräknat anslag	2 816 050	2 883 789	2 864 886

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 4.5.3). Anslaget ökas därför med 1 250 000 kronor 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget öka med 2 610 000 kronor respektive 4 350 000 kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser inom regional yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux) vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 4.5.2). Anslaget ökas därför med 760 000 kronor 2026.

Regeringen föreslår i denna proposition en utbyggnad av piloten Nationell yrkesutbildning vilket leder till ökad efterfrågan på studiemedel (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 4.5.2). Anslaget ökas därför med 10 000 kronor 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 2 816 050 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Statens utgifter för räntor på studielån* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 2 883 789 000 kronor respektive 2 864 886 000 kronor.

3.12.5 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

2024	Utfall	54 981	Anslagssparande	7 169
2025	Anslag	63 150 ¹	Utgiftsprognos	57 351
2026	Förslag	63 150		
2027	Beräknat	63 150		
2028	Beräknat	63 150		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag). Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till kursdeltagare i teckenspråksutbildning för föräldrar till barn som för kommunikation är beroende av teckenspråk (TUFF). Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare i TUFF-utbildning. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till anordnare av TUFF-utbildning.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.16 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	63 150	63 150	63 150
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	63 150	63 150	63 150

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 63 150 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 63 150 000 kronor respektive 63 150 000 kronor.

3.12.6 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tabell 3.17 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

2024	Utfall	26 481	Anslagssparande	519
2025	Anslag	27 000 ¹	Utgiftsprognos	27 000
2026	Förslag	27 000		
2027	Beräknat	27 000		
2028	Beräknat	27 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för produktion och distribution av kurslitteratur för högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning och för utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.18 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	27 000	27 000	27 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Makroekonomisk utveckling			
Volym			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	27 000	27 000	27 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 27 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 27 000 000 kronor respektive 27 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag

Regeringen bemyndigas att under 2026 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2027.

Skälen för regeringens förslag

Myndigheten för tillgängliga medier ansvarar för produktion av studielitteratur för högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning. Produktionen sker i form av beställningar under 2026 som innebär utgifter följande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2026 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2027.

Tabell 3.19 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	Utfall 2024	Prognos 2025	Förslag 2026	Beräknat 2027
Ekonomiska åtaganden vid årets början	1 267	1 918	4 000	
Nya ekonomiska åtaganden	1 918	4 000	4 000	
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	-1 267	-1 918	-4 000	-4 000
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	1 918	4 000	4 000	
Beslutat/föreslaget bemyndigande	4 000	4 000	4 000	

3.12.7 1:7 Centrala studiestödsnämnden

Tabell 3.20 Anslagsutveckling 1:7 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

2024	Utfall	1 159 174	Anslagssparande	7 416
2025	Anslag	1 204 748 ¹	Utgiftsprognos	1 199 582
2026	Förslag	1 163 526		
2027	Beräknat	1 175 238 ²		
2028	Beräknat	1 186 613 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 1 157 127 tkr i 2026 års prisnivå.³ Motsvarar 1 146 307 tkr i 2026 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Centrala studiestödsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.21 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:7 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	1 204 748	1 204 748	1 204 748
Pris- och löneomräkning ²	23 456	42 680	66 642
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-64 678	-72 190	-84 777
<i>varav BP26³</i>	<i>6 400</i>	<i>12 100</i>	<i>7 600</i>
– Månadsuppgifter i bostadsbidraget	3 400	9 600	2 600
– Betald polisutbildning	3 000	2 500	5 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 163 526	1 175 238	1 186 613

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2025. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2027–2028 är preliminär.³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen avser att återkomma med förslag om att bostadsbidrag ska beräknas utifrån inkomstuppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen. För att anpassa myndighetens informationssystem i syfte att skapa effektiva och långsiktigt hållbara informationsutbyten mellan olika myndigheter ökas anslaget med 3 400 000 kronor 2026. För 2027 beräknas anslaget öka med 9 600 000 kronor och för 2028 beräknas anslaget öka med 2 600 000 kronor.

För att administrera kommande förslag om avskrivning eller återbetalning av studielån för studerande på polisutbildningen ökas anslaget med 3 000 000 kronor 2026. För 2027 beräknas anslaget öka med 2 500 000 kronor och för 2028 beräknas anslaget öka med 5 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 1 163 526 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Centrala studiestödsnämnden* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 1 175 238 000 kronor respektive 1 186 613 000 kronor.

3.12.8 Lån i Riksgäldskontoret

Den samlade utestående skulden för studielån tagna mellan 1989 och 2024 i Riksgäldskontoret var ca 289 000 000 000 kronor vid utgången av 2024. Under 2025 bedöms nettouplåningen bli 15 328 000 000 kronor. Beslut om återkravskapital, avskrivningar och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret bedöms uppgå till 340 000 000 kronor, 645 000 000 kronor respektive 300 000 kronor.

Regeringens förslag

Regeringen bemyndigas att under 2026 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 325 500 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag

Den totala skulden för studielån i Riksgäldskontoret beräknas uppgå till ca 305 900 000 000 kronor vid utgången av 2025. Nettouplåningen för 2026 beräknas till omkring 15 752 000 000 kronor, beslut om återkravskapital till 350 000 000 kronor, avskrivningar till 648 000 000 kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till ca 200 000 kronor. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2026 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 325 500 000 000 kronor.

Tabell 3.22 Ramar för statlig utlåning

Tusental kronor

Utgifts- område	Ändamål	Beslutade utlåningsramar 2024 ¹	Lånefordran 2024-12-31	Beslutade utlåningsramar 2025 ¹	Begärda utlåningsramar 2026
15	Studielån	292 000 000	288 179 559	309 500 000	325 500 000
Summa		292 000 000	288 179 559	309 500 000	325 500 000

¹ Ramar för 2024 och 2025 redovisas exklusive beslutade och föreslagna ändringar som lämnats i propositioner om ändringar i statens budget.

3.12.9 1:8 Överklagandenämnden för studiestöd

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:8 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor

2024	Utfall	18 753	Anslagssparande	497
2025	Anslag	19 144 ¹	Utgiftsprognos	19 873
2026	Förslag	19 496		
2027	Beräknat	19 832 ²		
2028	Beräknat	20 230 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 19 496 tkr i 2026 års prisnivå.

³ Motsvarar 19 496 tkr i 2026 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget för användas för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.24 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:8 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	19 144	19 144	19 144
Pris- och löneomräkning ²	352	688	1 086
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	19 496	19 832	20 230

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2025. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2027–2028 är preliminär.

Regeringen föreslår att 19 496 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Överklagandenämnden för studiestöd* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 19 832 000 kronor respektive 20 230 000 kronor.

Bilaga 1

Bättre möjligheter till studiestöd för personer som tvingats lämna Ukraina

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian Bättre möjligheter till studiestöd för personer som tvingats lämna Ukraina (U2025/01519).....	2
2	Promemorians lagförslag (U2025/01519).....	3
3	Förteckning över remissinstanserna (U2025/01519).....	5

1 Sammanfattning av promemorian Bättre möjligheter till studiestöd för personer som tvingats lämna Ukraina (U2025/01519)

Denna promemoria har utarbetats inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). I promemorian föreslås ändringar i studiestödslagen (1999:1395). Inför budgetpropositionen för 2026 är det angeläget att vissa förslag kan förberedas genom remittering för att möjliggöra en samlad bedömning av förslagens budgeteffekter. Om förslaget kommer att presenteras i budgetpropositionen för 2026 är beroende av det ekonomiska läget, reformutrymmet och finansieringsbehovet samt de överläggningar som förs i det slutliga arbetet med budgetpropositionen.

Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (i fortsättningen massflyktsdirektivet) trädde i kraft 2001. Massflyktsdirektivet aktiverades genom rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs (i fortsättningen rådets genomförandebeslut). Rådets senaste beslut innebär att skyddet har förlängts till den 4 mars 2026. Promemorians förslag är därför också beroende av att rådet fattar beslut om att förlänga skyddet ytterligare.

Det har genomförts flera förändringar för att förbättra levnadsvillkoren för personer som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. Dessa personer har dock ingen grundläggande rätt till studiestöd. Det innebär att det för många av dem inte finns tillräckliga möjligheter till studiefinansiering. I promemorian föreslås därför att det införs en grundläggande rätt till studiehjälp och studiemedel för personer som under minst tolv månader har haft ett uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd. Den grundläggande rätten avser personer som omfattas av rådets genomförandebeslut.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

2 Promemorians lagförslag (U2025/01519)

Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att det i studiestödslagen (1999:1395) ska införas två nya paragrafer, 2 kap. 4 b och 3 kap. 4 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 b §

Studiehjälp får lämnas till studerande som

1. omfattas av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs, och

2. har beviljats

a) uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 21 kap. 2, 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716), eller

b) uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. 6 § utlänningslagen.

Studiehjälp får dock inte lämnas under de första tolv månaderna av uppehållstillståndens sammanlagda giltighetstid.

3 kap.

4 b §

Studiemedel får lämnas till studerande som

1. omfattas av rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs, och

2. har beviljats

a) uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 21 kap. 2, 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716), eller

b) uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. 6 § utlänningslagen (2005:716).

Studiemedel får dock inte lämnas under de första tolv månaderna av uppehållstillståndens sammanlagda giltighetstid.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för studiestöd som avser tid före ikraftträdandet.

3 Förteckning över remissinstanserna (U2025/01519)

Efter remiss har yttrande inkommit från Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Integritetsskyddsmyndigheten, Migrationsverket, Nordic Ukraine Forum, RefugeeHope, Saco studentråd, Skatteverket, Sveriges förenade studentkårer, Sveriges Kommuner och Regioner, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Universitets- och högskolerådet, Överklagandenämnden för studiestöd.

Därutöver har yttrande inkommit från Försäkringskassan och Inspektionen för socialförsäkringen.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig, men har förklarat att de avstår från att yttra sig eller har inte inkommit med yttrande: Landsorganisationen i Sverige (LO), Regelrådet, Statens skolverk, Svenskt Näringsliv och Ukrainiska Alliansen i Sverige.

Bilaga 2

Avveckling av studiestartsstödet

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711).....	2
2	Promemorians lagförslag (U2025/00711)	3
	Lagtext.....	3
	Förslag till lag om upphävande av lagen (2017:527) om studiestartsstöd.....	3
	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.....	4
	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	8
	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).....	10
	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd	14
	Förslag till lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring.....	16
3	Förteckning över remissinstanserna (U2025/00711)	18

1 Sammanfattning av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711)

Denna promemoria har utarbetats inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). I promemorian föreslås det att lagen (2017:527) om studiestartsstöd upphävs. Till följd av upphävandet föreslås det också följdändringar i annan lagstiftning.

Eftersom studiestartsstödet i stor utsträckning går till fel målgrupp har regeringen i budgetpropositionen för 2025 gjort bedömningen att studiestartsstödet bör avvecklas. Regeringen anser i propositionen att det är angeläget att stödet fasas ut och föreslår därför att medlen minskas redan för 2025 och att stödet ska vara helt avvecklat till den 1 januari 2026. I promemorian föreslås det därför att studiestartsstödet avvecklas genom att lagen om studiestartsstöd upphävs.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

2 Promemorians lagförslag (U2025/00711)

Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om upphävande av lagen (2017:527) om studiestartsstöd

Härigenom föreskrivs att av lagen (2017:527) om studiestartsstöd ska upphöra att gälla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för studiestartsstöd som avser tid före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 19 kap. 15 §, 28 a kap. 6 §, 31 kap. 12 §, 97 kap. 2 och 13 §§ och 98 kap. 9 § och rubriken närmast före 19 kap. 15 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

Studiemedel och studiestartsstöd

Studiemedel¹

15 §²

Till beloppen enligt 11–14 §§ ska läggas studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) *och studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*, utom *de delar* som avser tilläggsbidrag.

Till beloppen enligt 11–14 §§ ska läggas studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395), utom *den del* som avser tilläggsbidrag.

28 a kap.

6 §³

Sjukpenning i särskilda fall lämnas inte när den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, eller

1. bedriver studier, för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, eller

¹ Senaste lydelse 2017:528.

² Senaste lydelse 2017:528.

³ Senaste lydelse 2022:858.

2. deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd.

Sjukpenning i särskilda fall lämnas inte heller när den försäkrade deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program men är avstängd från rätt till aktivitetsstöd.

31 kap.

12 §⁴

Rehabiliteringspenningen ska minskas med det belopp den försäkrade för samma tid får som

1. föräldrapenningsförmån,
2. sjukpenning,
3. sjukpenning eller livränta vid arbetsskada eller annan skada som avses i 40–44 kap. eller motsvarande ersättning enligt någon annan författning, dock endast till den del ersättningen avser samma inkomstbortfall som rehabiliteringspenningen är avsedd att täcka, eller
4. studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*, omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd eller ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF), dock inte till den del studiestödet eller omställningsstudiestödet är återbetalningspliktigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även för motsvarande förmån som lämnas till den försäkrade på grundval av utländsk lagstiftning.

97 kap.

2 §⁵

Den försäkrades bidragsgrundande inkomst är summan av

1. överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstskattelagen (1999:1229),
2. överskott i inkomstslaget näringsverksamhet beräknat enligt 4 §,
3. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 5 §,

² Senaste lydelse 2017:528.

³ Senaste lydelse 2022:858.

4. del av egen och barns förmögenhet enligt 6–10 §§,
5. del av barns inkomst av kapital enligt 11 och 12 §§, och
6. vissa andra inkomster enligt 13 §

Vid beräkning av inkomster som avses i första stycket 6 ska studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) *och* *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* ingå med 80 procent.

Vid beräkning av inkomster som avses i första stycket 6 ska studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) ingå med 80 procent.

13 §⁶

Med vissa andra inkomster enligt 2 § första stycket 6 avses följande:

1. inkomst som på grund av 3 kap. 9–13 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) eller skatteavtal inte ska tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet, tjänst eller kapital,
2. studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) *och* *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*, utom *de delar* som avser tilläggsbidrag,
2. studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395), utom *den del* som avser tilläggsbidrag,

3. skattefria stipendier över 3 000 kronor per månad,
4. skattepliktiga inkomster enligt 5 § lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta, och

5. etableringsersättning för vissa nyanlända invandrare.

Inkomster som avses i första stycket 2 och 3 och som i slutet av ett år betalas ut i förskott som hänförliga till nästföljande år ska beaktas för det senare året.

98 kap.

9 §⁷

Om den försäkrades beslut om slutlig skatt, *beslut om* studiemedel i form av studiebidrag *eller beslut om studiestartsstöd* ändras efter det att slutligt bostadsbidrag bestämts och ändringen innebär att bostadsbidraget skulle ha varit

Om den försäkrades beslut om slutlig skatt *eller* studiemedel i form av studiebidrag ändras efter det att slutligt bostadsbidrag bestämts och ändringen innebär att bostadsbidraget skulle ha varit högre eller lägre, ska ett nytt bo-

⁶ Senaste lydelse 2018:1628.

⁷ Senaste lydelse 2017:528.

högre eller lägre, ska ett nytt stadsbidrag bestämmas, om den bostadsbidrag bestämmas, om försäkrade begär det eller om den försäkrade begär det eller om Försäkringskassan självmant tar Försäkringskassan självmant tar upp frågan.
upp frågan.

En fråga om nytt slutligt bostadsbidrag enligt denna paragraf får inte tas upp efter utgången av sjätte året efter det år beslutet om slutlig skatt avser eller sjätte året efter det att studiebidraget lämnades.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 34 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

34 §¹

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF),
2. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå, och
3. omställningsstudiebidrag enligt lagen (2022:856) om omställningsstöd.

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
 - kortare studier om funktionsnedsättning,
 - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning, och
 - studier inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning,

2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska,

3. kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning som betalas ut av Centrala studiestödsnämnden,
eller

4. *studiestartsstöd som betalas ut av Centrala studiestödsnämnden.*

2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska,
eller

3. kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning som betalas ut av Centrala studiestödsnämnden.

¹ Senaste lydelse 2023:350.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1999:1395)

dels att 3 kap. 25 a § ska upphöra att gälla,
dels att 3 kap. 25 och 26 §§ och 4 kap. 13 § ska ha följande lydelse,
dels att punkt 16 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna
ska ha
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

25 §¹

Studiemedel får inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas

1. studiehjälp enligt 2 kap.,
2. aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program,
3. sjukersättning, aktivitetsersättning eller rehabiliteringsersättning enligt socialförsäkringsbalken,
4. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
 - kortare studier om funktionsnedsättning,
 - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning, och
 - studier inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning,
5. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska,
6. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå, *eller*
7. *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd.*

5. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska,
eller

6. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå.

³ Senaste lydelse 2017:530.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserveller yrkesofficer.

Studiemedel får inte lämnas för högskoleutbildning på forskarnivå om den studerande är eller har varit anställd som doktorand.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken utländsk studiefinansiering som ska omfattas av detta stycke.

Regeringen får meddela föreskrifter om avvikelser från första stycket.

26 §²

En studerande som tidigare har fått studiestöd enligt denna lag eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd kan beviljas studiemedel bara om den studerande har

1. betalat fastställt årsbelopp enligt 4 kap. 7 §, som ska betalas före det kalenderår som de nya studiemedlen avser, och

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt studiestöd enligt 5 kap., *återkrävt studiestartsstöd enligt 34 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd* eller återkrävt omställningsstudiestöd enligt 40 eller 41 § lagen om omställningsstudiestöd att högst ett kalenderhalvårs återkrävt studiestöd, *studiestartsstöd* eller omställningsstudiestöd återstår att betala.

Om det finns synnerliga skäl, får studiemedel beviljas trots bestämmelsen i första stycket.

4 kap.

13 §³

Årsbeloppet får sättas ned

1. om låntagaren tar emot studiehjälp, studiemedel, *eller studiehjälp eller studiemedel, studiestartsstöd,*

² Senaste lydelse 2022:861.

³ Senaste lydelse 2017:530.

2. om låntagaren fullgör en längre grundutbildning än 60 dagar enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer, eller

3. om det i något annat fall finns synnerliga skäl.

16. *Utöver det som anges i 8 kap.* 16.⁴

6 § första stycket 1 studiestödslagen (1973:349), i lydelsen efter den 31 december 1988, får årsbeloppet sättas ned också om den återbetalningsskyldige tar emot studiestartsstöd. Utöver det som anges i punkt 2 e i övergångsbestämmelserna till lagen (1988:877) om ändring i studiestödslagen (1973:349) får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att preliminär och slutlig avgift får sättas ned också om den återbetalningsskyldige tar emot studiestartsstöd.

I stället för vad som anges i 8 kap. 6 § första stycket 2 studiestödslagen (1973:349), i lydelsen efter den 31 december 1988, får årsbeloppet sättas ned preliminärt om låntagarens inkomst under betalningsåret kan beräknas bli väsentligt lägre än den inkomst efter vilken årsbeloppet har beräknats. Om årsbeloppet har beräknats till en tjugondel av låneskulden eller lägst femton procent av prisbasbeloppet enligt punkt 14, får årsbeloppet sättas ned preliminärt till fyra procent av låntagarens beräknade inkomst under betalningsåret. Nedsättningen gäller i avvaktan på att underlaget för att ta ut skatt eller avgift för betalningsåret fastställs. Det preliminära årsbeloppet ska grunda sig på den uppgift om beräknad inkomst som låntagaren lämnar i ansökan om nedsättning.

Efter det att underlaget för att ta ut skatt eller avgift för betalningsåret har fastställts ska ett slutligt årsbelopp fastställas. Beloppet ska motsvara fyra procent av låntagarens sammanlagda överskott av inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital. Det slutliga årsbeloppet kan dock högst bestämmas till det belopp som fastställts enligt punkt 14. Som fastställt underlag gäller beslut om slutlig skatt i första instans.

Om det preliminära årsbeloppet är lägre än det slutliga årsbeloppet, ska mellanskillnaden betalas i efterhand som ett resterande slutligt

⁴ Senaste lydelse 2017:530.

årsbelopp. Regeringen meddelar föreskrifter om att låntagaren dessutom ska betala en tilläggsavgift.

Om det preliminära årsbeloppet är högre än det slutliga årsbeloppet, ska det överskjutande beloppet inte betalas ut till låntagaren utan i stället räknas av från lånet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.
 3. Den upphävda paragrafen gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd

Härigenom föreskrivs att 9, 19, 20 och 30 §§ lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

En studerande som tidigare har fått omställningsstudiestöd enligt denna lag, studiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* kan bara beviljas omställningsstudiestöd om den studerande har

En studerande som tidigare har fått omställningsstudiestöd enligt denna lag, studiestöd enligt studiestödslagen (1973:349) *eller studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395)* kan bara beviljas omställningsstudiestöd om den studerande har

1. betalat fastställt årsbelopp och preliminär, slutlig eller kvarstående avgift som ska betalas före det kalenderår som det nya omställningsstudiestödet avser, och

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt omställningsstudiestöd, återkrävt studiemedel, återkrävd studiehjälp *eller återkrävt studiestartsstöd* att högst ett kalenderhalvårs återkrävt stöd återstår att betala.

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt omställningsstudiestöd, återkrävt studiemedel *eller återkrävd studiehjälp* att högst ett kalenderhalvårs återkrävt stöd återstår att betala.

Trots första stycket får omställningsstudiestöd beviljas om det finns synnerliga skäl för det.

19 §

Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som bedriver sina studier i normal takt.

Omställningsstudiestöd får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina studier i normal takt, om det är fråga om sådana studieresultat från perioder med omställningsstudiestöd, studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* som är äldre än tio år eller det finns särskilda skäl för det.

Omställningsstudiestöd får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina studier i normal takt, om det är fråga om sådana studieresultat från perioder med omställningsstudiestöd *eller studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395)* som är äldre än tio år eller det finns särskilda skäl för det.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vad som ska anses vara studier i normal takt.

20 §

Omställningsstudiestöd får lämnas utan prövning av tidigare studieresultat om sökanden inte tidigare har fått omställningsstudiestöd, studiemedel enligt

Omställningsstudiestöd får lämnas utan prövning av tidigare studieresultat om sökanden inte tidigare har fått

studiestödslagen (1999:1395) *eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd.* omställningsstudiestöd *eller* studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395).

I andra fall ska sökandens tidigare studieresultat prövas.

30 §

Omställningsstudiestöd får inte lämnas eller tas emot för en vecka för vilken det samtidigt lämnas

1. studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395), *eller*

2. *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd.*

Omställningsstudiestöd får inte lämnas eller tas emot för en vecka för vilken det samtidigt lämnas studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 2 kap 13–15 §§ lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2024:506

Föreslagen lydelse

2 kap.

13 §

En sökande kan få arbetslöshetsersättning för högst 20 veckor inom samma ersättningsperiod samtidigt som sökanden deltar i en utbildning om högst 50 procent av heltid, om

1. det tidigare arbetet inte har upphört på grund av utbildningen,
2. utbildningen inte finansieras eller har finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller studiestödslagen (1999:1395), och *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*, och
3. utbildningen inte finansieras med omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.

Kravet i första stycket 2 gäller inte om utbildningen har bedrivits under minst 15 veckor vid sidan av ett arbete inom den ramtid som följer av 3 kap. 11–14 §§.

14 §

En sökande kan få arbetslöshetsersättning för högst 20 veckor inom samma ersättningsperiod samtidigt som sökanden fortsätter att delta i en utbildning om mer än 50 procent upp till heltid, om

1. det tidigare arbetet inte har upphört på grund av utbildningen,
2. utbildningen inte finansieras eller har finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd,
3. utbildningen har bedrivits under minst 15 veckor vid sidan av ett heltidsarbete inom den ramtid som följer av 3 kap. 11–14 §§, och
4. utbildningens omfattning inte utökas under arbetslösheten.

15 §

En sökande kan få arbetslöshetsersättning för högst 15 ersättningsdagar inom samma ersättningsperiod samtidigt som sökanden deltar i en kortare utbildning eller annan kortare aktivitet som syftar till att

1. ge en orientering om olika yrken och utbildningsvägar, eller
2. underlätta omställning från ett arbete till ett annat.

Utbildningen eller aktiviteten får inte finansieras eller ha finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), *studiestartsstöd enligt lagen (1999:1395)* eller omställningsstudiestöd

(2017:527) om *studiestartsstöd* eller enligt lagen (2022:856) om omställnings-
omställningsstudiestöd enligt lagen studiestöd.
(2022:856) om omställningsstudiestöd.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

3 Förteckning över remissinstanserna (U2025/00711)

Efter remiss har yttrande inkommit från Arbetsförmedlingen, Borås kommun, Centrala studiestödsnämnden, Enköpings kommun, Folkbildningsrådet, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Falun, Gotlands kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Kalmar kommun, Karlstads kommun, Katrineholms kommun, Kronofogdemyndigheten, Kungälv kommun, Landsorganisationen i Sverige (LO), Linköpings kommun, Luleå kommun, Malmö kommun, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Norrköpings kommun, Nätverket unga för tillgänglighet (Nuft), Simrishamns kommun, Skatteverket, Skellefteå kommun, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens skolinspektion, Stockholms kommun, Sundsvalls kommun, Svenskt näringsliv, Sveriges förenade studentkårer, Sveriges Kommuner och Regioner, Södertälje kommun, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Umeå kommun, Uppsala kommun, Västerås kommun och Överklagandenämnden för studiestöd.

Därutöver har yttrande inkommit från Akademikerförbundet SSR, Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation, OFI och Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO).

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig, men har förklarat att de avstår från att yttra sig eller har inte inkommit med yttrande: Bollnäs kommun, Båstads kommun, Falkenbergs kommun, Funktionsrätt Sverige, Haparanda kommun, Karlskrona kommun, Lunds kommun, Riksförbundet Vuxenutbildning i samverkan, Saco studentråd, Statens skolverk, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Sveriges Lärare, Vetlanda kommun, Örebro kommun och Östersunds kommun.